

Prestatiedruk bij Engineering studenten

Naam: Fleur Uittenhout

Datum: 7 februari 2020

Studentnummer: 2756250

Organisatie: Fontys Hogeschool Engineering

Praktijkbegeleider: Ine van de Rijt

Begeleider Fontys: Monique van Beekvelt

Naam: Fleur Uittenhout

Klas: HRM 4F

Studentnummer: 2756250

PCN nummer: 339067

Samenvatting

Studenten ervaren steeds meer druk om goed te presteren in de hedendaagse maatschappij. Het onderwerp prestatiedruk komt de laatste tijd steeds meer aan bod bij opleidingen, studenten en in de media. Te veel prestatiedruk kan ook bij jongeren tot een burn-out leiden. Om deze reden is het belangrijk om te kijken waar de oorzaken van de druk liggen voor de studenten.

Het doel van dit onderzoek is om te achterhalen of er prestatiedruk wordt ervaren bij de studenten van Fontys Hogeschool Engineering en waar deze druk door veroorzaakt wordt. De volgende onderzoeksvraag is hiervoor opgesteld:

In welke mate heeft prestatiedruk invloed op tweedejaars studenten van Fontys Hogeschool Engineering?

Er is gekozen om enquêtes uit te zetten bij de studenten van Engineering om de onderzoeksvraag uiteindelijk te beantwoorden. In de enquête werden verschillende aspecten bevraagd die met het ervaren van prestatiedruk te maken hebben, zoals blijkt uit de onderzochte literatuur. In de resultaten zal naar voren komen waar de knelpunten liggen en wat er dus verbeterd zou kunnen worden voor de studenten om de prestatiedruk te verminderen.

Op basis hiervan wordt uiteindelijk de conclusie getrokken of er prestatiedruk wordt ervaren en zo ja, waar de oorzaken hiervan liggen. Uiteindelijk kan er geconcludeerd worden dat er inderdaad prestatiedruk wordt ervaren en dat alle onafhankelijke variabelen een verband hebben.

Voorwoord

Dit is het onderzoeksrapport over prestatiedruk bij studenten van Fontys Hogeschool Engineering. De afgelopen zes maanden heb ik hieraan gewerkt om uiteindelijk dit rapport te kunnen voorleggen.

Om dit te kunnen onderzoeken heb ik een enquête gemaakt voor alle tweedejaars studenten.

Ik wil graag iedereen die deze enquête heeft ingevuld bedanken voor hun medewerking en bijdrage aan dit onderzoek. Ook wil ik graag mijn stagebegeleidster Ine van de Rijt en mijn docent Monique van Beekvelt bedanken voor hun goede feedback.

Eindhoven, 7 februari 2020

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	6
1.2 Fontys Hogescholen.....	7
1.2.1 Fontys Hogeschool Engineering	7
1.2.2 Bèta Ritme	8
1.3 Vraagstuk	9
1.3.1 Bijdrage	9
1.3.2 Adviesroute.....	10
1.4 Hoofd- en deelvragen.....	10
1.4.1 Adviesvraag.....	10
1.4.2 Kennisdoel	10
1.4.3 Praktijkdoel	11
1.5 Leeswijzer	11
2. Theoretisch kader.....	12
2.1 Definities.....	12
2.2 Prestatiedruk.....	12
2.3 Maatschappij.....	15
2.4 Opleiding	16
2.5 Persoonlijkheidskenmerken	16
2.6 Leenstelsel	18
2.7 Bijbaan.....	19
2.8 Theoretische conclusie	19
3. Conceptueel model	21
3.1 Toelichting	21
4. Methodische verantwoording	22
4.1 Type Onderzoek.....	22
4.2 Procedure en respondenten.....	22
4.3 Meetinstrumenten	23
4.4 Analyses	24
5. Resultaten	25
5.1 Demografische gegevens	25
5.2 Univariate analyse	27
5.2.1 Factoren buiten opleiding	27
5.2.2 Persoonlijkheidskenmerken	29

5.2.3 Opleiding	31
5.2.4 Prestatiedruk	35
5.3 Bivariate analyse.....	37
6. Conclusie	41
6.1 Deelvraag 1: Factoren buiten de opleiding	41
6.2 Deelvraag 2: Persoonlijkheidskenmerken.....	42
6.3 Deelvraag 3: De opleiding	42
6.4 Hoofdvraag: Prestatiedruk.....	43
7. Discussie	45
7.1 Enquête	45
7.2 Verschillende opleidingen.....	45
7.3 Theoretisch kader	45
7.4 Vragenlijst.....	46
7.5 Respondenten	46
7.6 Betrouwbaarheid	46
7.7 Innovatieve waarde.....	47
Literatuurlijst	48
Bijlage 1: Begeleidende brief.....	50
Bijlage 2: Enquête.....	50
Bijlage 3: Overige resultaten.....	51

1. Inleiding

Tegenwoordig wordt er veel van studenten verwacht in deze maatschappij. Hoge punten halen, geen studievertraging oplopen, een bijbaan ernaast, een grote sociale kring en lid zijn van een studentenvereniging. Alleen een studie volgen is niet meer genoeg. Je moet je CV blijven uitbreiden om je later goed op de arbeidsmarkt te kunnen positioneren om een goede baan te krijgen. Want voor jou zijn er tien anderen. De maatschappij waarin wij leven is langzaam aan het veranderen in een prestatimaatschappij. En dan komt ook nog het nieuwe leenstelsel van de overheid om de hoek kijken sinds 2015. Studenten voelen de druk om zo snel mogelijk af te studeren om later een zo laag mogelijke studieschuld af te hoeven lossen. Het gevolg hiervan is dat zij meer druk ervaren om zo goed mogelijk en snel te presteren. Om minder bij te hoeven lenen hebben veel studenten een bijbaan, waardoor zij minder tijd voor hun studie en privéleven hebben. De druk om te goed te presteren wordt steeds hoger voor studenten. Dit kan ten koste gaan van het welzijn van deze groep. In sommige gevallen kan dit zelfs leiden tot een burn-out. Steeds meer jongen vertonen klachten van een burn-out. Uit een onderzoek van de Hogeschool Windesheim (2018) blijkt dat 1 op de 4 studenten burn-out klachten heeft in het hoger onderwijs. De studenten geven aan dat prestatiedruk een van de belangrijkste oorzaken van deze klachten is. 69 procent van de studenten die mee deden met het onderzoek ervaren vaak prestatiedruk. Een jaar eerder was dit nog 62 procent van de studenten. Daarbij ervaart 60 procent van de studenten dat de prestatiedruk is toegenomen in een jaar (Windesheim, 2018).

Volgens de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving is de samenleving aan het veranderen en ligt het er dus niet aan dat studenten zijn veranderd. In 2018 werd er een essay geschreven over de mentale druk bij jongvolwassenen door de raad die adviseert in gezondheidsvraagstukken. De raad adviseerde bijvoorbeeld om minder resultaatgericht te oordelen, dus niet op basis van cijferlijsten, maar meer te kijken naar wat iemand in de toekomst zou kunnen en minder te kijken naar de prestaties uit het verleden. Omdat de druk bij studenten en de gevolgen hiervan de laatste tijd veel naar voren komt, zijn verschillende scholen zoals de Universiteit van Utrecht en Hogeschool Windesheim hier aandacht aan gaan besteden (NOS, 2019).

Het welzijn van studenten komt de laatste tijd steeds vaker in het nieuws voorbij. Ook Fontys Hogescholen (2019) heeft het welzijn van haar studenten onderzocht en het studiejaar 2018 en 2019 vergeleken. In de factsheet komen verschillende zaken naar voren voor de technische studies. Bij een gemiddeld cijfer van 1 tot 10 bij de stelling 'hoe vaak studiestress' staat een 4.9 bij techniek. Bij 'hoeveel studiestress' staat ook het cijfer 4.9 bij techniek. Bij de vraag 'Hoe vaak heb je stress door je studie?' geeft 4,8 procent van alle studenten aan dat ze zeer vaak stress hebben (25,9 procent vaak en 31,7 procent soms). Bij de vraag 'Hoeveel stress ervaar je door je studie?' geeft 4,8 procent aan zeer veel, 26,9 procent veel en 31,4 procent een beetje (Fontys, 2019).

De decanen van de Fontys (2019) merken ook de effecten van het nieuwe leenstelsel op de studenten. Zij merkten tijdens gesprekken met de studenten dat ze veel druk ervaren vanwege hun financiën en de gevolgen daarvan in de toekomst. Studenten zijn vooral bang om de verkeerde studiekeuze te maken omdat het ze dan extra geld kan kosten en ze meer moeten gaan lenen. Ook wordt er nu sneller aan de toekomst en aan de gevolgen gedacht van het lenen. Kan je later nog wel een huis kopen met een

studieschuld? Dat zijn zaken die de studenten van tegenwoordig bezighouden, waardoor de druk om te presteren ook weer wordt verhoogd (Fontys, 2019).

Docenten van de Fontys (2019) merken ook de druk die hun studenten ervaren. Een docent aan de Hogeschool ICT merkt bijvoorbeeld dat tegenwoordig veel studenten een bijbaan hebben en dat zij na hun lesdag nog naar hun bijbaan moeten. Een docent van Mechatronica merkt dat het ook heel erg ligt aan de opleiding die een student volgt. De technische studies zijn over het algemeen wat zwaarder en daar maken studenten meer uren. Daarentegen hebben zij dan weer veel baankans voor na hun studie, waardoor ze zich minder druk hoeven maken hoe ze hun eventuele studieschuld gaan aflossen (Fontys, 2019).

Al met al is prestatiedruk steeds meer een bekend nieuw fenomeen in onze maatschappij en in het bijzonder bij studenten. Verschillende factoren kunnen hiervan de oorzaak zijn. Zoals het nieuwe leenstelsel of een bijbaan tot aan persoonlijkheidskenmerken en de opleiding die iemand volgt. De gevolgen kunnen groot zijn; zoals een burn-out, wat steeds meer voorkomt bij jonge mensen. Door de opmars van prestatiedruk is het ook belangrijk om te weten wat het nu eigenlijk inhoudt en hoe dit voorkomen of verminderd kan worden. Door aandacht te geven aan deze vorm van stress onder studenten wordt er hopelijk op andere scholen ook serieus naar gekeken.

1.2 Fontys Hogescholen

Fontys Hogescholen is een van de grootste onderwijsinstellingen van Nederland. De Fontys heeft 28 hogescholen met in totaal 477 opleidingen en cursussen die ze aanbieden. Ruim 43.000 studenten in Nederland studeren aan de Fontys (Fontys, 2019).

De missie van Fontys hogescholen is al volgt: *“Het bieden van inspirerende, uitdagende en hoogwaardig hoger beroepsonderwijs en het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek dat betekenisvol is voor de samenleving. Ons onderwijs en onderzoek sluiten direct aan bij de actuele en toekomstige vragen en behoeften van de student, het werkveld en de (regionale) samenleving. Samen met onze partners in de samenleving willen wij de vragen van de toekomst mede formuleren, agenderen, onderzoeken en zo mogelijk oplossen.”* (Fontys, 2019).

Fontys Focus 2020 is een instellingsplan waarin wordt beschreven welke richting de organisatie op wil gaan in de toekomst. In dit plan staat de volgende visie: *“Iedereen heeft talenten; maximale ontplooiing van deze talenten en vergroting van de bijdrage van deze talenten aan de samenleving is onze inspiratie.”* (Fontys, 2019).

1.2.1 Fontys Hogeschool Engineering

Fontys Hogeschool Engineering is een instituut van Fontys Hogescholen. Onder Fontys Hogeschool Engineering vallen vier opleidingen; Automotive, Werktuigbouwkunde, Mechatronica en Elektrotechniek.

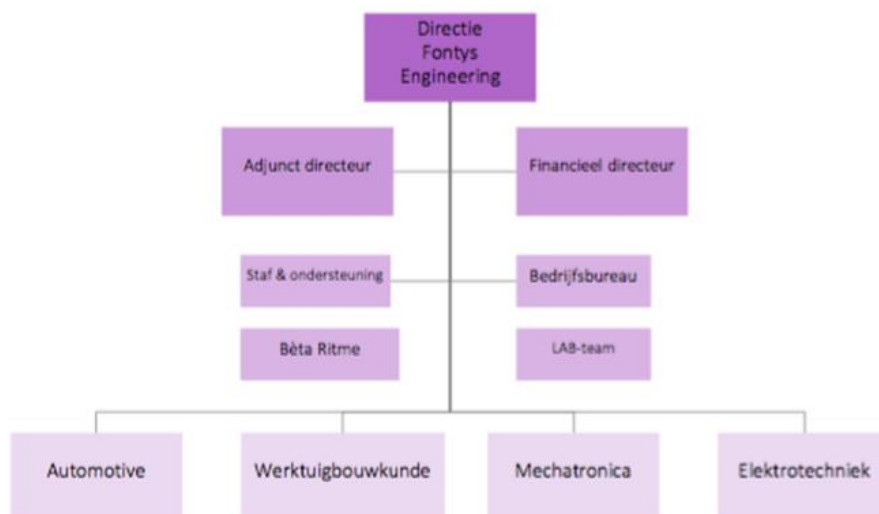
De missie van Fontys Hogeschool Engineering is om bij te dragen aan de uitdagingen van de 21^e eeuw, met als uitgangspunt een betere wereld te creëren. Het doel van Fontys Hogeschool Engineering is om

praktijkgericht onderzoek te doen op het gebied van engineering, studenten op te leiden en bij te dragen aan het professionaliseren van werkenden (Fontys Hogeschool Engineering, 2019).

De visie van Fontys Hogeschool Engineering is, aansluitend op de missie, dat het instituut deze doelen wil bereiken door een inspirerende omgeving te bieden om te leren en te werken. Ze willen van de studenten de beste engineers van het land maken. Fontys Hogeschool Engineering probeert deze omgeving te creëren door te experimenteren, onderzoeken, samen leren met ingenieurs en naar mogelijkheden te kijken om met het bedrijfsleven samen te werken (Fontys Hogeschool Engineering, 2019).

De strategie van Fontys Hogeschool Engineering is om de inhoud aan te passen en betekenisvol te maken volgens de uitgangspunten van het bedrijfsleven. Die uitgangspunten zijn als volgt: het bedrijfsleven is op zoek naar flexibele, ambitieuze, praktijkgerichte en sociale engineers. Door middel van opleiden, onderzoeken en ontwikkelen te verbinden wil Fontys Hogeschool Engineering ervoor zorgen dat studenten worden klaargestoomd voor het werkveld (Fontys Hogeschool Engineering, 2019).

Onderstaand figuur is een organogram van Fontys Hogeschool Engineering weergegeven.

Figuur 1: Organogram

1.2.2 Bèta Ritme

Studenten van deze vier opleidingen die vastlopen met hun studie kunnen terecht bij Bèta Ritme voor extra begeleiding bij hun studie. Bèta Ritme is in 2014 opgericht bij Fontys Hogeschool Engineering door twee docenten en een externe deskundige. De naam betekent het volgende: Bèta staat voor een technische studie en ritme staat voor een goed passend ritme bij de student.

Studenten kunnen hier terecht voor één-op-één coaching bij verschillende problematiek, bijvoorbeeld moeite met plannen, samenwerken of sociale contacten. Dit zijn vaak studenten gediagnostiseerd met

autisme spectrum stoornis. Ook worden er vanuit Bèta Ritme verschillende trainingen en cursussen gegeven bij de opleidingen over onder andere uitstelgedrag, communiceren of timemanagement. Het hoofddoel van Bèta Ritme is om studenten in hun ritme te krijgen door een passend patroon voor de student te ontdekken waarmee ze in hun studie en werk later beter kunnen functioneren (Fontys Hogeschool Engineering, 2019).

1.3 Vraagstuk

Bij Fontys Hogeschool Engineering zijn er signalen dat er een hoge prestatiedruk is onder de studenten. Tijdens coachgesprekken die zijn gevoerd, is dit onderwerp veel naar voren gekomen. Ook is dit te merken aan het grote aantal aanmeldingen die binnen komen bij Bèta Ritme en de docenten die het ter sprake brengen. Mijn persoonlijke voorkeur gaat uit naar dit onderwerp omdat er naar mijn idee verbetering mogelijk is op het vlak van prestatiedruk bij studenten. Naar mijn mening is het interessant om te onderzoeken waar de prestatiedruk bij de studenten dan precies vandaan komt en of dat overeenkomt met mijn ervaringen omtrent dit onderwerp.

Daarnaast is prestatiedruk in de media ook een veel besproken onderwerp van de laatste tijd. Er zal worden onderzocht of het ook echt speelt onder de studenten en wat er dan precies speelt qua prestatiedruk; welke factoren spelen er dan een rol bij de studenten? Dit wordt bij de vier opleidingen van het instituut Fontys Hogeschool Engineering gemeten; Mechatronica, Werktuigbouwkunde, Elektrotechniek en Automotive. Bij deze vier opleidingen wordt er gekeken naar alle tweedejaars studenten, omdat zij in een drukke periode zitten. Zij moeten vakken van het eerste jaar volgen (als ze hun propedeuse niet hebben gehaald), vakken van het tweede jaar volgen en genoeg studiepunten halen om stage te mogen lopen of een minor te volgen. Deze studenten zijn ook makkelijker te bereiken omdat zij nog geen stagelopen of een minor volgen, maar gewoon hier op school aanwezig zijn. Er wordt in kaart gebracht waar de studenten tegenaan lopen qua prestatiedruk en of ze überhaupt wel ergens tegenaan lopen. Om het vraagstuk af te bakenen wordt dit alleen bij de Nederlandse tweedejaars studenten onderzocht, niet bij de internationale studenten.

1.3.1 Bijdrage

Als dit onderzoek wordt uitgevoerd bij Fontys Hogeschool Engineering wordt er bekend of er prestatiedruk is en door welke factoren dit bij de studenten wordt veroorzaakt. Aan de hand van de factoren die uit het onderzoek komen wordt een passend advies gegeven hoe de prestatiedruk dan kan worden verminderd. Dit kan uitval op de studies verminderen, langstuderen voorkomen en meer uitstroom van technisch opgeleide mensen vanuit de Fontys brengen. De uitval op dit moment is ongeveer 30 procent (Fontys Hogeschool Engineering, 2019). De bijdrage uit zich dus op meerdere gebieden.

De huidige situatie is dat studenten aangeven dat zij prestatiedruk ervaren. De gewenste situatie is dat er bekend is door welke factoren prestatiedruk wordt veroorzaakt, zodat deze kunnen worden verminderd. Dit betekent dat er moet worden onderzocht bij de studenten wat die factoren zijn.

1.3.2 Adviesroute

Voor dit onderzoek is de adviesroute gekozen. Uit dit onderzoek komen de factoren naar voren die voor de meeste prestatiedruk zorgen. Aan de hand daarvan wordt een advies gegeven hoe dit verminderd kan worden door middel van een advies presentatie. De adviesroute is hierbij een logische keuze omdat de oorzaken nog niet bekend zijn. Hierdoor kan er ook geen interventie op worden ingezet. Door de adviesroute zullen de oorzaken wel bekend worden.

Mijn persoonlijke voorkeur gaat uit naar de adviesroute omdat dit een verkennend onderzoek is. Er is momenteel nog geen onderzoek naar dit onderwerp gedaan binnen Engineering. Omdat dit dus globaal wordt onderzocht moeten er zoveel mogelijk mensen worden bereikt om het probleem in kaart te brengen. Daarna kan er een advies worden gegeven hoe dit probleem zou kunnen worden aangepakt.

1.4 Hoofd- en deelvragen

Hoofdvraag: *In welke mate heeft prestatiedruk invloed op tweedejaars studenten van Fontys Hogeschool Engineering?*

Deelvraag 1: *In hoeverre beïnvloeden factoren buiten de opleiding prestatiedruk bij tweedejaars studenten van Fontys Hogeschool Engineering?*

Deelvraag 2: *In hoeverre beïnvloedt de opleiding prestatiedruk bij tweedejaars studenten van Fontys Hogeschool Engineering?*

Deelvraag 3: *In hoeverre beïnvloedt de student zelf door middel van persoonlijkheidskenmerken prestatiedruk bij tweedejaars studenten van Fontys Hogeschool Engineering?*

1.4.1 Adviesvraag

Hoe kan Fontys Hogeschool Engineering de prestatiedruk bij Nederlandstalige tweedejaars studenten verminderen?

1.4.2 Kennisdoel

Na afronding van dit onderzoek zal er bekend worden of er sprake is van prestatieruk en welke factoren daar dan een rol in spelen. Er zal worden gekeken op drie verschillende niveaus, namelijk de maatschappij, de omgeving en de student zelf. Met de kennis die uit het onderzoek zal komen kan het praktijkdoel worden aangepakt.

1.4.3 Praktijkdoel

Prestatiedruk is een term die de laatste tijd veel naar voren komt in de media. Prestatiedruk komt niet alleen voor bij studenten, maar bijvoorbeeld ook bij de werkende mensen in deze maatschappij. Aan de hand van dit onderzoek kan worden gekeken hoe deze prestatiedruk kan worden verminderd.

1.5 Leeswijzer

Als eerste zal in dit onderzoek het theoretisch kader aan bod komen. In het theoretisch kader zal relevante literatuur met betrekking tot het onderwerp 'prestatiedruk bij studenten' worden besproken. Daarna zal de methodische verantwoording aan bod komen. In de methodische verantwoording zal worden beschreven welke onderzoeksmethode er wordt gebruikt voor dit onderzoek en hoe dit uitgevoerd gaat worden. Na de methodische verantwoording komen de resultaten van het onderzoek aan bod. Dit zijn de resultaten die voortkomen uit de enquêtes. Vervolgens zal aan de hand van de resultaten een conclusie worden getrokken. Hierbij wordt er antwoord gegeven op de hoofd- en deelvragen van dit onderzoek. Tot slot zal de discussie aan bod komen, waarin de beperkingen van dit onderzoek worden besproken.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt relevante literatuur besproken omtrent het onderwerp prestatiedruk.

2.1 Definities

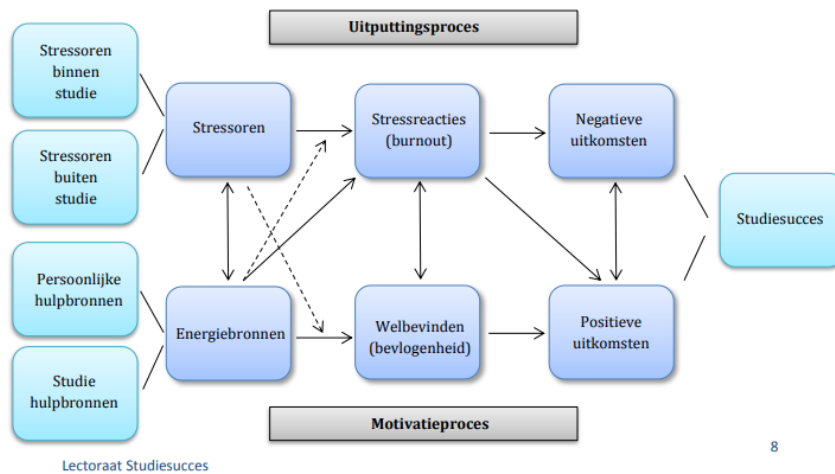
De term 'prestatiedruk' houdt in dat er een druk ervaren wordt om te presteren. Deze druk kan op verschillende niveaus ervaren worden. Een individu kan zichzelf dwingen maar de druk kan bijvoorbeeld ook van buitenaf komen. Als een individu zichzelf dwingt kan dit komen doordat een persoon prestatiegericht, perfectionistisch, ambitieus of (te) hoge verwachtingen heeft van zichzelf. De druk kan ook worden opgelegd door anderen, bijvoorbeeld door de school, de ouders of andere mensen in de omgeving van de persoon. Tot slot is er ook een maatschappelijke druk, bijvoorbeeld door de prestatimaatschappij waarin we nu leven, sociale media en het nieuwe leenstelsel (J. Stevens, z.d.).

Prestatiedruk betekent de druk die iemand voelt om goed te presteren. Prestatiedruk is een samengesteld woord uit 'prestatie' en 'druk'. De definitie van prestatie luidt als volgt: "Een prestatie is het volbrengen van een gesteld doel of verplichting. Het begrip prestatie wordt in verschillende contexten gebruikt, onder andere in de psychologie, de sport, de economie, het bedrijfsleven en in het onderwijs. De beste individuele prestatie op een bepaald gebied wordt ook wel een record genoemd." In het geval van dit onderzoek gaat het uiteraard over de context van het hoger beroepsonderwijs (Encyclo, z.d.).

De definitie van druk of 'onder druk staan' luidt als volgt: "Situatie dat iets of iemand je tot iets dwingt" en "gedwongen worden snel maatregelen te nemen". In de context van dit onderzoek kan bijvoorbeeld een tentamenweek een situatie zijn die een student onder druk zet (Woorden, z.d.).

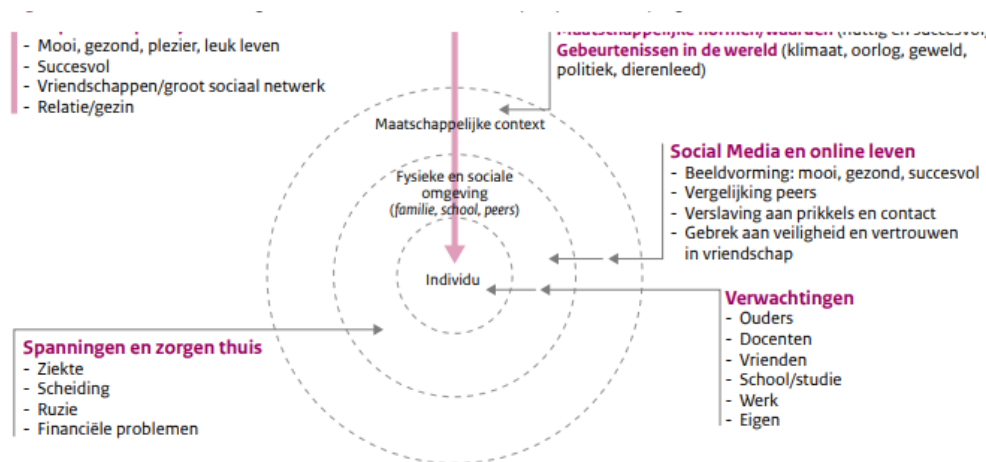
2.2 Prestatiedruk

Het Lectoraat van studiesucces van de Hogeschool Inholland heeft het Student Wellbeing Model gemaakt op basis van het Job Demands-Resources model. Dit model is, net als het Job Demands-Resources model, gericht op het negatieve en positieve proces. In het model wordt ervan uit gegaan dat stressoren en energiebronnen uiteindelijk effect hebben op het studiesucces van de student. In dit onderzoek zal er vooral worden gefocust op de stressoren die zowel binnen als buiten de studie kunnen plaatsvinden en wat het effect daarvan is op de prestatiedruk die ervaren wordt door de studenten. In figuur 2 is het model weergegeven (Lectoraat studiesucces, 2017).

Figuur 2: Student Wellbeing Model

Uit onderzoek van het RIVM (2019) is een schema naar voren gekomen waarin verschillende factoren staan die bij jongeren voor stress zorgen. De conclusie uit het onderzoek van het RIVM wordt getrokken is dat er aanwijzingen zijn dat de prestatiedruk onder scholieren en studenten aan het stijgen is. Het schema van het RIVM is weergegeven in figuur 3 (RIVM, 2019).

Figuur 3: RIVM-krachtenveld

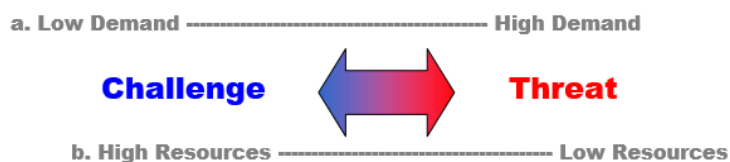
Uit onderzoek van Eenvandaag met jongerenkrant 7Days (2014) blijkt dat prestatiedruk onder driekwart van de ondervraagde jongeren te hoog is. Er deden 2400 jongeren mee aan dit onderzoek. 1 op de 3 jongeren geeft aan wekelijks stress te hebben over hun sociale leven en bijna een kwart van de jongeren over dingen binnen de familie. Ook geeft 1 op de 3 aan dat het makkelijker zou zijn om te leven zonder sociale media (1V Jongerenpanel, 2014).

De prestatimaatschappij waarin we nu leven speelt een grote rol. Een van de deelnemers geeft aan dat je alsmaar moet blijven presteren in deze maatschappij om hogerop te komen. Ook geeft de deelnemer aan dat je niet kan falen, omdat daarvoor de prestatiedruk te hoog is. De prestatiedruk wordt ook door de omgeving van de student opgelegd, zoals ouders maar ook door de studenten zelf. Meer

dan de helft van de ondervraagden geeft aan dat ze het gevoel hebben om naast hun opleiding nog meer moeten ondernemen om op hun CV te zetten (1V Jongerenpanel, 2014).

Danielle Ranney (2007) van Trinity University heeft prestatiedruk onderzocht bij de studenten van de Trinity University. Hier hebben ze eerst een experiment uitgevoerd met twee studenten. Student 1 moet voor een toets een hoog cijfer halen om te compenseren voor haar eerdere toetsen, zodat ze een voldoende staat. Student 2 kan iets minder zijn best doen om een voldoende te behouden voor die toets. De toets is de helft waard van het uiteindelijke punt. Allebei de studenten bereiden zich hetzelfde voor op deze toets, maar student 2 kan geen voldoende behouden terwijl student 1 wel een voldoende behoud voor deze toets (D. Ranney, 2007).

Hier zijn twee verklaringen voor. Ten eerste kan het zo zijn dat student 2 te veel vertrouwen in zichzelf had, maar op de toets erachter kwam dat het toch lastig was. De andere verklaring is dat student 2 simpelweg meer prestatiedruk ervaarde om de toets te halen dan student 1. Hij is 'gestikt' onder de druk. Student 2 had dus blijkbaar niet minder prestatiedruk ondanks dat hij de vorige testen wel goed had gemaakt. Allebei de studenten voelde voor deze toets meer druk dan de toetsen hiervoor, omdat er meer vanaf hing. De omstandigheden zijn veranderd. Er zou kunnen worden verwacht dat de goede resultaten in het verleden het zelfvertrouwen laten groeien om een volgende keer weer een goed resultaat te halen, maar soms komt dat zelfvertrouwen niet. Het kan zelfs de druk verhogen. Dit is vooral het geval als het individu het resultaat heel belangrijk vindt. Als iemand prestatiedruk ervaart, is verstikking een mogelijk gevolg maar dit is niet altijd zo het geval. Cognitive Appraisal Theory (CAT) is een theorie, weergegeven in figuur 4, die laat zien dat prestatiedruk zowel verstikking als een succesvolle uitkomst kan hebben (D. Ranney, 2007).

Figuur 4: Cognitive Appraisal Theory

Als de eis minder of gelijk is aan het de hulpbronnen, dan wordt het een uitdaging. Als de eis groter is dan de beschikbare hulpbronnen, dan wordt het een bedreiging. Het ligt er dus aan hoe hoog de eis, en de gevolgen ervan, zijn en hoeveel (hulp)bronnen je tot je beschikking hebt of je het ervaart als een uitdaging of als een bedreiging (D. Ranney, 2007).

In dit onderzoek wordt ervan uitgegaan dat het CAT-model een gesimplificeerde weergave is van het stress ervaring proces. Daarentegen kunnen situaties die een lage eis hebben en genoeg (hulp)bronnen hebben, alsnog ervaren worden als een bedreiging. Bijvoorbeeld als een individu eerder die taak succesvol heeft uitgevoerd. Door succes in het verleden kunnen mensen in de omgeving hogere verwachtingen hebben omdat het al eerder een keer gelukt is. Dit veroorzaakt prestatiedruk, behalve

als de verwachtingen van de mensen in je omgeving overeenkomen met je eigen verwachtingen, dan levert het geen druk op (D. Ranney, 2007).

Als andere verwachten dat je iets met succes zal gaan halen, maar de persoon zelf weet dat niet zo zeker, dan kiezen sommige voor een methode om aan de stress te ontsnappen. De methode 'zelf-handicappen' is een strategie voor een persoon om zichzelf te beschermen tegen de dingen die van hem worden verwacht. In deze strategie verwijst de persoon naar een bepaalde situatie (i.p.v. van naar zichzelf) waardoor het resultaat anders kan zijn. Bijvoorbeeld een voetballer die niet traint voor een wedstrijd waarvan wordt verwacht dat hij gaat winnen. Als hij dan verliest dan kan hij zeggen dat het kwam door het niet trainen, in plaats van dat de tegenstander beter was. Maar als de voetballer wint, dan kan hij zeggen dat ondanks dat hij niet getraind heeft, hij toch heeft gewonnen waardoor het nog meer indrukwekkend is dat hij gewonnen heeft (D. Ranney, 2007).

Het ASVA-onderzoeksbureau (2018) heeft ook onderzoek gedaan naar stressfactoren onder studenten. Daarbij hebben ze gedragskenmerken onderzocht. Hierbij werd vooral gekeken naar prestatiedrang, competitief- en uitstel- en plan gedrag. Om de prestatiedruk te meten bij de studenten is de vraag gesteld hoe belangrijk de studenten het vinden om goed te presteren op hun opleiding. 84 procent van de studenten gaven aan dat ze het belangrijk vinden om goede resultaten te behalen. Deze druk is dus zelfopgelegd (D. Sierhuis, 2018).

Ook is er gevraagd aan de studenten of ze zich graag onderscheiden van hun studiegenoten om competitief gedrag te meten. Het antwoord was vooral neutraal. Naderhand bleek uit verschillende interviews dat studenten zich wel graag onderscheiden van elkaar in hun nevenactiviteiten (D. Sierhuis, 2018).

Als laatste is uitstelgedrag gemeten bij de studenten. Er is gevraagd of studenten de neiging hebben om hun werk uit te stellen. Meer dan de helft van de studenten (62 procent) geeft aan dit te doen. Uitstelgedrag komt dus vaak voor. Ten tweede is gevraagd of studenten moeite hebben met inplannen van hun studie en het werk dat ze daarvoor moeten doen. Bij de studenten geeft 58 procent aan dat ze vaak last hebben van problemen rondom hun planning (D. Sierhuis, 2018).

2.3 Maatschappij

In het jaar 2014 ervaaarde 78% van de jongeren een hoge prestatiedruk. Psychologen zien steeds meer studenten in hun spreekkamer zitten. Een van de factoren die hier een belangrijke oorzaak van is, is het nieuwe leenstelsel. Hierdoor hebben steeds meer studenten een bijbaan nodig om alles te kunnen betalen (VTV, 2018)

Ook social media kan verschillende klachten veroorzaken. Op social media wordt er een ideaalbeeld geschetst doordat alleen de hoogtepunten van iemands leven worden gedeeld. Uit onderzoek van het CBS (2013) blijkt dat vooral vrouwen eerder bang zijn om dingen te missen door social media. Dit wordt tegenwoordig ook wel 'fear of missing out' genoemd, wat een bekend fenomeen is onder jongeren. Dit kan weer leiden tot verschillende psychische problemen zoals problemen om te slapen en depressie. In

de toekomst zullen klachten als deze steeds meer voor gaan komen door de technologie van nu (VTV, 2018).

Uit onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau is gebleken dat de prestatimaatschappij een van de drie maatschappelijke ontwikkelingen is die zou kunnen leiden tot een psychische aandoening (Van Echtelt, Vlasblom & De Voogd-Hamelink, 2014).

Ook social media speelt hier in een belangrijke rol. Het negatieve hiervan is dat iedereen zich aan het vergelijken is met andere. Door het gevoel dat je daarvan krijgt kan ook de druk om te presteren toenemen (Steers, Wickham & Acitelli, 2014).

2.4 Opleiding

Uit onderzoek van C.S. Hurst, L.E. Baranik en F. Daniel (2012) blijkt dat studenten graag aan de verwachtingen van hun ouders en vrienden voldoen. Studenten die als eerste generatie in hun familie naar het hoger onderwijs gaan ervaren stress doordat zij niet goed weten wat er van hen verwacht zal worden in het hoger onderwijs. Studenten die als tweede generatie naar het onderwijs gaan ervaren stress door de hoge verwachtingen van hun ouders die ook in het hoger onderwijs hebben gestudeerd (Baranik & Daniel & Hurst, 2012). Uit dit onderzoek kwamen ook school gerelateerde stressoren naar voren (40 procent). 20 procent over tentamens, 8 procent over de lessen en ook 8 procent over het studeren. Studenten gaven aan dat de tentamens voornamelijk stress geven omdat het heel erg tijdsgebonden is (Baranik & Daniel & Hurst, 2012). Voldoen aan verwachtingen ook stress op kan leveren. Zowel van jezelf (38%) als de mensen in je omgeving (38%). De studenten uit dit onderzoek gaven aan dat deze stress werd veroorzaakt door hun eigen verwachtingen en doelen die ze stellen. Sommige gaven ook aan dat dit door perfectionisme kwam (Baranik & Daniel & Hurst, 2012). Dit onderzoek van C.S. Hurst, L.E. Baranik en F. Daniel (2012) heeft 40 artikelen over stress bij studenten onderzocht en vergeleken.

Studenten ervaren het onderwijs als een competitie om wie de beste resultaten haalt. Studenten hebben bijvoorbeeld last van faalangst en perfectionisme wat kan leiden tot hogere prestatiedruk. Het fenomeen prestatiedruk kan zowel een positieve als negatieve invloed hebben op de resultaten van studenten. Studenten die een hoge prestatiemotivatie hebben zullen vaker uitdagende taken op zich nemen. De student zal het beste uit zich naar boven willen halen voor een goed eindresultaat, wat ook kan leiden tot zelfontplooiing van het individu (Fredrickson, 2001). Dit is een positief effect van prestatiedruk (Busser, 2018).

2.5 Persoonlijkheidskenmerken

Ieder persoon gaat anders om met stresssituaties. Zoals eerder besproken in dit hoofdstuk op pagina 14 kunnen sommigen het als een uitdaging zien en sommige als een bedreiging. Dit heeft veel te maken met de persoonlijkheid van iemand. Er is een verband tussen stress en persoonlijkheid van een individu. Dat kan worden weergegeven aan de hand van The Big Five. Extraversie is de eerste van The Big Five. Dit geeft aan hoe graag een persoon met andere mensen omgaat. Zij scoren ook vaak hoog op enthousiasme en positieve emoties. Dit is het tegenovergestelde van een introvert persoon. Zij hebben wat minder behoefte aan sociale contacten.

Aangenaamheid is de tweede van The Big Five. Dit zijn mensen die graag andere helpen en relaties aan willen gaan met andere. Zij worden veel gewaardeerd. Echter nemen zij minder snel beslissingen omdat ze dat lastig vinden. Mensen die hier laag op scoren kunnen juist weer wel goed beslissingen nemen. Zorgvuldigheid is de derde van The Big Five. Dit gaat over hoe goed een persoon zijn of haar impulsen kan bedwingen. Sommige mensen zijn bedachtzaam en denken na over de gevolgen van hun acties. Andere mensen zijn juist heel impulsief, dit kan nadelig zijn maar dat hoeft niet persé zo te zijn. Neuroticisme is de vierde van The Big Five. Dit gaat over het omgaan met negatieve emoties. Mensen die hoog scoren op deze categorie hebben vaak angstgevoelens. Zij kunnen emotioneel reageren terwijl mensen die hier laag op scoren dat niet hebben. De mensen die hier laag op scoren zijn emotioneel stabiel. Dit is ook een kenmerk van extraversie. Mensen die hier hoog op scoren kunnen vaak grote obstakels ervaren in alledaagse dingen. Openheid is de vijfde van The Big Five. Personen die hier hoog op scoren hebben een brede interesse. Mensen die hier laag op scoren hebben liever wat meer duidelijkheid en interesseren zich in een paar onderwerpen (Hoe stress werkt, z.d.).

Mensen met verschillende persoonlijkheden gaan dus verschillend met stress om. Als iemand hoog scoort op extraversie, zorgvuldigheid of openheid betekent het dat deze persoon stressoren bestrijdt. Deze persoon denkt meestal realistischer en positiever waardoor een probleem sneller kan worden opgelost. Extraversie wordt namelijk geassocieerd met het hebben van sociale ondersteuning bij de mensen om hun heen. Ook denken zij probleemoplossend, net als de mensen die hoge scoren op openheid of zorgvuldigheid. Aangenaamheid heeft geen directe link met het omgaan van stress. Wel kunnen de mensen die hier hoog op scoren positief denken, wat kan helpen om met stress om te gaan. Neuroticisme heeft een sterke link met stress. Iemand die hier hoog op scoort vindt het moeilijk om positief te denken waardoor problemen moeilijker worden opgelost. Ook kunnen zij ontkennen dat er een probleem of stressor is. Deze groep heeft meer moeite met het omgaan met stress dan mensen die hier laag op scoren (Hoe stress werkt, z.d.).

Het blijkt dus dat van de vijf persoonlijkheidskenmerken die hier zijn benoemd neuroticisme het meeste te maken heeft met prestatiedruk die een student kan ervaren tijdens zijn of haar studie. Studenten die hier hoog op scoren zullen dit dus eerder ervaren dan hun studiegenoten die hier laag op scoren (Hoe stress werkt, z.d.).

Volgens George (1992) en McCrae (1991) is het bijna altijd zo dat mensen die hoger scoren bij neuroticisme meer stress ervaren. Dit is zo omdat zij vaker emoties ervaren als angst, schuld en frustraties. Dit zijn negatieve emoties. Ook is het zo dat deze mensen sterk reageren op eisen die aan hen worden gesteld, bijvoorbeeld op het werk of op school (Parkes, 1990). Daarnaast stellen deze mensen erg hoge doelen voor zichzelf en kunnen ze hun eigen prestaties onderschatten. Daarom heeft deze groep mensen ook meer kans op een uiteindelijke burn-out dan mensen die laag scoren op deze dimensie (Kelly, 2012).

Mensen die hoog scoren op extraversie ervaren vaker positieve emoties (Clark & Watson, 1999). Deze groep is wat meer hoopvol over hun eigen prestaties. Hierdoor ervaren zij minder stress dan mensen die introvert zijn. Deze mensen denken rationeel en kunnen daardoor sneller problemen oplossen. Ook

zoeken zij sociale steun bij familie en vrienden wat kan helpen in stressvolle situaties en het omgaan daarmee (Kelly, 2012).

De mensen die hoog scoren op conscientieusheid hebben veel discipline, zijn betrouwbaar, verantwoordelijk en kunnen goed organiseren. Hierdoor zou men kunnen denken dat zij juist sneller stress ervaren, maar juist omdat deze groep zo goed kan plannen en organiseren, kunnen zij goed omgaan met stressvolle situaties en bedenken wat ze hiertegen kunnen gaan doen. Zij zijn dan ook proactief waardoor ze hun problemen kunnen verminderen en daardoor minder stress zullen ervaren (Barrick & Mount, 1991).

Mensen die hoog scoren op openheid staan open voor nieuwe ervaringen in hun leven en veranderingen. Zij ervaren dingen bewuster en intensiever dan anderen (McCrae & Costa, 1991). Doordat zij bewuster zijn, kunnen ze ook bewuster omgaan met stressfactoren in het leven. Daardoor is deze groep minder vatbaar voor een eventuele burn-out. Deze mensen zien problemen juist als iets waar je van kan leren en uiteindelijk in kan groeien. Een positieve houding en instelling helpt ze daarbij (Kelly, 2012).

De mensen die hoog scoren op altruïsme zijn verzorgende mensen die inlevingsvermogen hebben en sympathiek zijn. Zij kunnen goed relaties aangaan en onderhouden met anderen en passen zich makkelijk aan. Deze groep kan vanwege de verzorgende eigenschappen goed omgaan met frustrerende en stressvolle situaties. Ze tonen begrip voor situaties, ook als deze negatief zijn (Zimmerman, 2008). Vanwege deze redenen zullen zij minder stress ervaren dan mensen die hier laag op scoren.

Uiteindelijk komt het erop neer dat mensen die hoog scoren op neuroticisme de meeste kans hebben op emotionele uitputting of een burn-out omdat zij minder goed met stressvolle situaties kunnen omgaan dan de mensen die hier laag op scoren. Neuroticisme is volgens dit onderzoek een goede voorspeller of iemand een burn-out kan krijgen of niet. Ook blijkt dat vrouwen hier meer last van hebben op zowel lange als korte termijn dan het mannelijke geslacht (Kelly, 2012).

2.6 Leenstelsel

Uit onderzoek van E. van Florestein (z.d.) blijkt dat het nieuwe leenstelsel verschillende gevolgen heeft. Sinds 1 september 2015 is de studiefinanciering in Nederland veranderd (Rijksoverheid, z.d.). Voor deze datum was de studiefinanciering een gift. Nu is de basisbeurs afgeschaft en moeten studenten gaan lenen. Er is dus minder financiële ondersteuning voor de studenten. De overheid heeft hiervoor gekozen omdat er zo 1 miljard euro kan worden geïnvesteerd in het onderwijs (Rijksoverheid, z.d.). Hierdoor moet de kwaliteit van het onderwijs verbeterd worden. Dat is de eerste doelstelling van het nieuwe leenstelsel. De tweede doelstelling is dat door deze invoering een eerlijke verdeling komt. Belastingbetalers dragen al bij aan de kosten van het onderwijs en zouden hierdoor niet voor het levensonderhoud van studenten betalen. Studenten die afstuderen aan WO- of HBO-niveau zouden met het gemiddelde start salaris genoeg verdienen om hun studieschuld uiteindelijk af te lossen. De derde doelstelling van de overheid is dat ze studeren voor iedereen toegankelijk willen maken. Het zou voor iedereen mogelijk kunnen zijn om de studieschuld te kunnen af te lossen door de

draagkrachtregering. De vierde doelstelling die men wil bereiken is dat er een bewustere studiekeuze zal worden gemaakt met in het achterhoofd dat een student veel zelf zal moeten betalen. Hierdoor zullen studenten ook sneller proberen binnen 4 jaar af te studeren om een grotere studieschuld te voorkomen. De druk wordt dus opgevoerd voor de studenten. De laatste doelstelling van de overheid is dat zij hopen efficiënter te werken omdat het nieuwe leenstelsel duidelijk is en niet zo ingewikkeld als de studiefinanciering daarvoor (Florestein, z.d.).

Er zijn verschillende gevolgen te koppelen aan het nieuwe leenstelsel. Ten eerste blijkt dat veel studenten veel nadenken over hun eventuele studieschuld en er tegenop kijken om dit terug te betalen. Ook beslissen er meer mensen om niet meer gaan te studeren, zo'n 1 op de 10. Dit blijkt uit een onderzoek van Het Parool (2014) dat voor de invoering van het leenstelsel is gehouden. Hier werden mogelijke gevolgen onderzocht. Daarentegen komt uit een onderzoek van het CBS (2013) als het nieuwe leenstelsel zou worden ingevoerd, dat de keuze van de studenten onveranderbaar blijft. Hieruit bleek dat de studenten bijna niet reageren als het onderwijs duurder zou worden. De eerste 100 euro hebben geen effect en daarna zal er een afname van 1,5 procent zijn onder studenten. Dit zou kunnen worden verklaard doordat studenten een opleiding zien als een investering in hunzelf (Apperloo, 2013).

2.7 Bijbaan

Uit Amerikaans onderzoek blijkt dat een bijbaan effect heeft op de studieresultaten van studenten. Ten eerste komt dit doordat een bijbaan vanzelfsprekend tijd kost. Deze tijd had de student ook kunnen steken in huiswerk maken of studeren. Studenten zonder bijbaan besteden gemiddeld vier uur meer aan school dan een student die een bijbaan van gemiddeld 9 uur per week heeft (Warren, 2002). Natuurlijk verschilt dit voor hoeveel uur per week een student een bijbaan heeft. Studenten met een bijbaan van meer dan 15 uur per week besteden gemiddeld 7 uur per week minder aan school dan hun studiegenoten zonder bijbaan. Ten tweede kan een bijbaan een negatief effect hebben door onregelmatige werktijden. Bijvoorbeeld als een student tot laat in de avond werkt vanwege een bijbaan in de horeca. Hierdoor kan een student minder gefocust zijn de volgende dag op school (M.H.J. Wolbers, 2008).

2.8 Theoretische conclusie

Uit de literatuurstudie blijkt dat stressoren binnen de studie effect kunnen hebben op het studiesucces, zoals in het Student Well Being model naar voren komt. Verwachtingen vanuit de opleiding speelt hierbij een rol. Ook tentamens, lessen en het studeren komen naar voren als opleiding gerelateerde stressoren. De voornaamste reden hiervan is de tijdsdruk die het met zich meebrengt. Dit zijn factoren die binnen de opleiding liggen.

Daarnaast blijkt dat het nieuwe leenstelsel verschillende effecten kan hebben op studenten, maar dit niet altijd het geval is. Zo zouden ze een betere studiekeuze maken en sneller willen afstuderen vanwege de studieschuld, maar uit onderzoek van het CBS blijkt dat het weinig effect heeft op studenten. Uit de literatuurstudie blijkt ook dat een bijbaan een negatief effect kan hebben op de studieresultaten van een student. Tot zo ver de factoren die buiten de opleiding liggen.

Ook blijkt dat persoonlijkheidskenmerken een effect kunnen hebben op de stress die studenten ervaren. Hieruit komt nadrukkelijk neuroticisme van The Big Five naar voren. Mensen met deze persoonlijkheidstrekken kunnen sneller stress en druk ervaren. Vertalend naar deze context zullen studenten die onder andere sneller overstuurt of gefrustreerd raken eerder prestatiedruk ervaren.

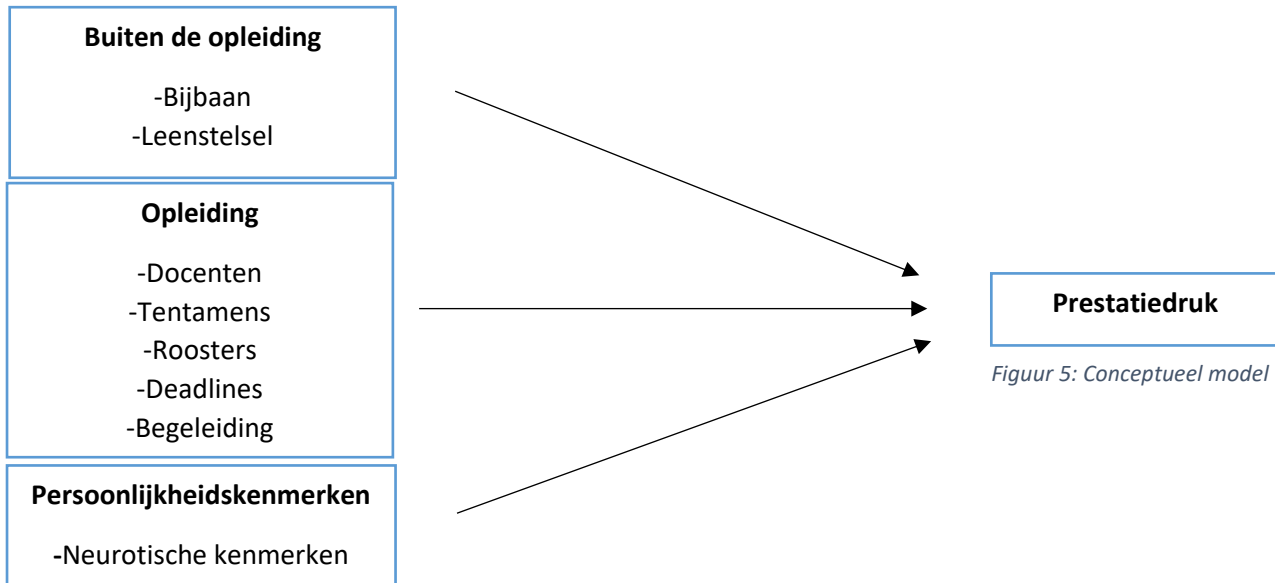
Ondanks de negatieve effecten van prestatiedruk op jongeren zegt Busser (2018) daarentegen dat prestatiedruk ook een positief kan hebben op studenten door bijvoorbeeld uitdaging te zoeken en zichzelf daarmee verder te ontplooiën als individu. Zo laat ook het CAT-model van D. Ranney (2007) zien dat studenten sommige taken juist als een uitdaging kunnen zien met de juiste hulpbronnen.

Ten slotte blijkt dat jongeren in onze (prestatie)maatschappij steeds meer prestatiedruk ervaren dan voorheen en dit een burn-out als gevolg kan hebben. Deze druk ervaren ze op verschillende niveaus.

3. Conceptueel model

In dit hoofdstuk staat een schematische weergave in figuur 5 van wat er onderzocht gaat worden.

Het conceptueel model bestaat uit afhankelijke en onafhankelijke variabelen. De afhankelijke variabele is prestatiedruk, zoals de hoofdvraag ook vermeld. De onafhankelijke variabelen zijn factoren buiten de opleiding, de opleiding en persoonlijkheidskenmerken. Dit komt overeen met de opgestelde deelvragen van dit onderzoek.

Figuur 5: Conceptueel model

3.1 Toelichting

De afhankelijke variabele in het conceptueel model is prestatiedruk. De mate waarin studenten deze prestatiedruk ervaren wordt gemeten door de drie onafhankelijke variabelen. De onafhankelijke variabelen zijn factoren buiten de opleiding, de opleiding en persoonlijkheidskenmerken. In factoren buiten de opleiding is er in dit onderzoek gekeken naar het nieuwe leenstelsel en een bijbaan. Bij de variabele opleiding is er in dit onderzoek gekeken naar verschillende onderdelen hiervan zoals docenten, roosters, deadlines en tentamenweken. Bij de variabele persoonlijkheidskenmerken in dit onderzoek is gekeken naar persoonlijkheidskenmerk 'neuroticisme' op basis van The Big Five.

4. Methodische verantwoording

In dit hoofdstuk wordt stap voor stap uitgebreid beschreven hoe het onderzoek is uitgevoerd.

4.1 Type Onderzoek

Het type onderzoek wat hier zal worden toegepast is een kwantitatief onderzoek. Dit zal worden gedaan door middel van een online enquête. Er is voor een enquête gekozen omdat het een grote doelgroep is, namelijk 318 studenten. Dit zijn alle Nederlandstalige tweedejaars studenten van Fontys Hogeschool Engineering. Op deze manier worden er meer mensen bereikt in de betreffende doelgroep. Omdat er binnen Fontys Hogeschool Engineering nooit eerder een onderzoek is gedaan naar prestatiedruk, wordt het een verkennend onderzoek om te kijken of dit probleem daadwerkelijk speelt. Dit is dan ook de tweede reden om voor een enquête te kiezen. Op deze manier wordt er een representatief en duidelijk beeld gevormd van de problemen die er eventueel spelen. Daarbij zullen de enquêtes anoniem worden ingevuld en wordt er dus geen naam van de student gevraagd. Hierdoor zullen respondenten eerlijker antwoorden waardoor de resultaten beter bruikbaar en representatief zijn voor dit onderzoek. Aan de hand van de enquêtes wordt gekeken of er nog diepte-interviews worden gehouden, bijvoorbeeld wanneer er opvallende of onverwachte antwoorden uit de enquêtes naar voren komen.

4.2 Procedure en respondenten

Het onderzoek wordt uitgevoerd onder alle tweedejaars studenten van het instituut Fontys Hogeschool Engineering, hier vallen vier opleidingen onder. Dit zijn 89 tweedejaars studenten van de opleiding Mechatronica, 34 tweedejaars studenten van de opleiding Elektrotechniek, 84 tweedejaars studenten van de opleiding Werktuigbouwkunde en 87 tweedejaars studenten van de opleiding Automotive. Dit zijn in totaal 318 Nederlandstalige tweedejaars studenten. Er is voor gekozen om hierin geen herhalingsklassen mee te nemen omdat zij niet de reguliere lessen van het tweede jaar volgen. Hiermee wordt de doelgroep beter afgebakend. Ook is ervoor gekozen om alleen de Nederlandstalige studenten te bevragen, om de doelgroep zo homogeen mogelijk te houden. De enquête is dus alleen in het Nederlands gemaakt.

Met een betrouwbaarheidsniveau van 95 procent en een foutmarge van 5 procent moeten er 175 Nederlandstalige tweedejaars engineering studenten de enquête invullen zodat deze representatief is.

Omdat de ervaring leert dat door een enquête alleen simpelweg te mailen er weinig respons komt, wordt er naar een andere manier gekeken. Van elke opleiding zijn er een aantal docenten gemaild met de vraag of de enquête in een van hun lessen mag worden uitgezet. Op de mail werd veelvuldig gereageerd door de docenten. In de mail stond de vraag of ik, afstudeerstagiaire HR, 10 minuten in de les mag komen om een korte toelichting te geven en de enquête meteen te laten invullen, voor zoveel mogelijk respons. Uiteindelijk is in 11 klassen de enquête uitgezet van alle vier de verschillende opleidingen. Tijdens de enquête is er aan de studenten een traktatie aangeboden om hen zo te bedanken voor de medewerking aan dit onderzoek. De klasbezoeken hebben in de eerste twee weken van december plaatsgevonden, de eerste op 2 december en de laatste op 11 december. Tegen alle docenten die

hieraan hebben meegeholpen is gezegd dat zij ook de resultaten van het onderzoek krijgen zodra deze bekend zijn. In de week voor de kerstvakantie, van 16 t/m 19 december is de uitloop week voor als er niet genoeg respondenten zijn. Dan kunnen de klassen worden gemaïld die niet aan de beurt zijn geweest en wordt de enquête op de portal gezet om nog extra respondenten te werven.

De klassen die bezocht zijn: op maandag 2 december Elektrotechniek 3 A, op dinsdag 3 december Mechatronica 3 D en Elektrotechniek 3 B, woensdag 4 december Automotive 3 A&B en Mechatronica 3 E, op dinsdag 10 december Werktuigbouwkunde 3 A2, Mechatronica 3 A&B en op woensdag 11 december Werktuigbouwkunde 3 A1 B1&2 en C1.

Uiteindelijk hebben 190 studenten de enquête ingevuld, wat dus betekent dat deze als representatief kan worden beschouwd. De onderzoekspopulatie is 318 mensen, waarvan de respondentengroep 190 personen groot is. Dit betekent dat de enquête door $(190/318 = 0,597)$ 59,7% van de onderzoekspopulatie is ingevuld.

4.3 Meetinstrumenten

Voor dit onderzoek wordt een vragenlijst in de vorm van een enquête als meetinstrument gebruikt. De vragenlijst zal online worden afgenomen bij de betreffende doelgroep. Er is gekozen voor een online enquête omdat studenten überhaupt al veel digitaal doen en vrijwel allemaal een laptop of telefoon hebben. Daarbij is dit ook gebruiksvriendelijk. De enquête zal zo worden gemaakt dat deze op zowel een laptop als telefoon te maken is. Ook zal er een korte link en QR-code worden gemaakt voor de enquête. Hierdoor wordt het laagdrempeliger en nog makkelijker voor de studenten om het in te gaan vullen.

Het hoofdthema van de vragenlijst wordt uiteraard 'prestatiedruk'. In de inleidende tekst van de enquête zal het woord 'prestatiedruk' worden toegelicht, zodat hier geen onduidelijkheden over ontstaan. Ook zal in deze tekst het doel van het onderzoek worden genoemd en waarom het voor de doelgroep van belang is om de vragenlijst in te vullen. De inleidende tekst van de enquête is te vinden in bijlage 1. Daarnaast wordt de vragenlijst gebaseerd op de drie variabelen: factoren buiten opleiding, de opleiding en de student. Ook prestatiedruk zelf zal worden bevraagd. Daarbij is gekozen voor twee stellingen over prestatiedruk als een extra controle. Op het einde van de enquête zullen kenmerken van de studenten worden gevraagd. Er wordt gevraagd naar leeftijd, geslacht, vooropleiding, aantal studiepunten behaald in het eerste jaar en welke opleiding ze nu doen. Er is gekozen om dit op het einde te vragen omdat de respondent over deze vragen niet hoeft na te denken.

Onder het aspect 'factoren buiten de opleiding' vallen stellingen zoals 'Ik maak me druk over mijn studieschuld' en 'door mijn bijbaan heb ik minder tijd om aan school te werken'. Onder het aspect 'opleiding' vallen stellingen zoals 'ik ben tevreden over de expertise van mijn docenten' en 'mijn opleiding communiceert goed over zaken zoals roosterwijzigingen etc.'. Bij het tweede aspect is gekozen voor meer stellingen dan de andere deelvragen omdat op deze deelvraag het beste een bruikbaar advies kan worden gegeven voor de organisatie. Onder het aspect 'persoonlijkheidskenmerken' vallen

stellingen zoals 'ik maak me snel druk' en 'ik ben perfectionistisch'. Hier is alleen gekozen voor een persoonlijkheidskenmerk waarvan uit de literatuur blijkt dat deze de sterkste link heeft met het ervaren van stress. Dat is neuroticisme. De gehele enquête is terug te vinden in bijlage 2.

De vragenlijst zal worden gemeten aan de hand van een 4-punts Likertschaal. Hierdoor zal de validiteit van het onderzoek verhoogd worden. Op een schaal van 1 (helemaal niet mee eens) tot 4 (helemaal mee eens) worden de stellingen bevraagd. Er zal ook een optie 'niet van toepassing' komen. Hiervoor is gekozen omdat bijvoorbeeld bij de stelling 'ik maak gebruik van het leenstelsel' of 'ik heb een bijbaan' niet van toepassingen kan zijn op sommige respondenten. Als zij dan de optie N.V.T. = niet van toepassing kunnen aanklikken, verhoogt dit de betrouwbaarheid. Deze optie zal alleen komen bij stellingen die met ja of nee beantwoord kunnen worden zoals 'ik maak gebruik van het leenstelsel' en 'ik heb op dit moment een bijbaan'. Ook bij de andere stellingen over een bijbaan of het leenstelsel die met de 4-punts Likertschaal worden beantwoord, staat de optie N.V.T. ertussen voor het geval zij geen bijbaan hebben of geen gebruik maken van het huidige leenstelsel. Bijvoorbeeld bij de stelling 'ik maak me zorgen over mijn studieschuld'.

4.4 Analyses

In de resultaten van dit onderzoek zullen verschillende spreidingsdiagrammen worden opgenomen. Om aan te geven en hoe sterk of zwak dit verband is tussen de variabelen, wordt de correlatiecoëfficiënt van Pearson gebruikt. Dit verband kan liggen tussen de -1 en de 1. Bij 0 is er bijvoorbeeld geen verband, bij 1 een sterk verband en bij -1 een negatief verband. Dit zal worden getoond in de spreidingsdiagrammen. Ook zullen er draaitabellen en histogrammen worden verwerkt in de resultaten van dit onderzoek om het een overzichtelijk geheel te maken. Hierin worden percentages en frequenties opgenomen. De standaarddeviaties en de spreiding zullen per vraag ook aan bod komen en weergegeven worden in een tabel. Daarnaast zullen er tenslotte overzichtelijke tabellen worden weergegeven over de gemiddelde prestatiedruk in combinatie met de demografische gegevens van de respondenten.

5. Resultaten

In dit hoofdstuk zullen de belangrijkste resultaten die uit dit onderzoek zijn gekomen objectief worden weergegeven. De overige resultaten zijn in bijlage 3 terug te vinden. Het hoofdstuk resultaten bestaat uit drie verschillende onderdelen die behandeld zullen worden. Allereerst zullen de demografische gegevens van de doelgroep aan bod komen, zoals onder andere leeftijd, opleiding en geslacht. Daarnaast zal er de univariate analyse plaatsvinden. Dit gaat over de verschillende variabelen uit dit onderzoek. En als laatste vindt de bivariate analyse plaats. Hier wordt het verschil en de samenhang tussen verschillende variabelen weergegeven.

5.1 Demografische gegevens

Leeftijd

In figuur 7 wordt de leeftijd van de respondenten weergegeven. Hiervan zijn 3 respondenten 24 jaar of ouder. 38 respondenten zijn 18 jaar of jonger. De leeftijd van 19 jaar is welke het vaakst voorkomt binnen de doelgroep met 44 respondenten. 21 jaar zijn 43 respondenten. 33 respondenten zijn 20 jaar. 21 respondenten zijn 22 jaar en 8 respondenten 23 jaar.

Leeftijd	Aantal	Percentage
18 of jonger	38	20,00%
19	44	23,16%
20	33	17,37%
21	43	22,63%
22	21	11,05%
23	8	4,21%
24 of ouder	3	1,58%
Eindtotaal	190	100,00%

Figuur 6: Leeftijd

Geslacht

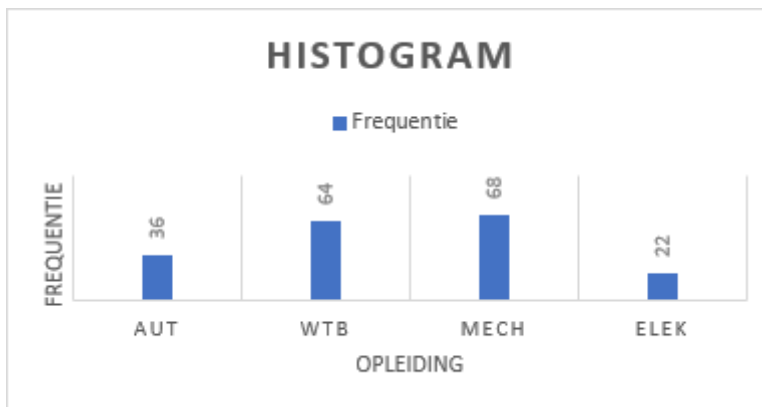
In figuur 8 wordt het geslacht weergegeven van de doelgroep. Van de 190 respondenten zijn er 13 vrouwen en 177 mannen.

Geslacht	Aantal	Percentage
Man	177	93,16%
Vrouw	13	6,84%
Eindtotaal	190	100,00%

Figuur 7: Geslacht

Opleiding

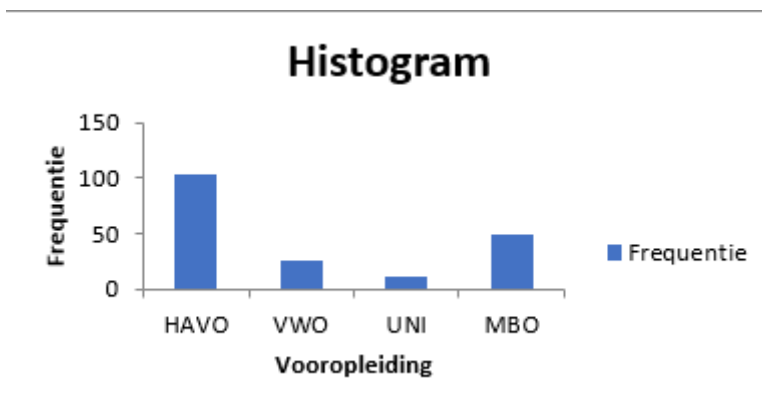
In figuur 9 wordt de opleiding weergegeven die de respondenten op dit moment volgen binnen Engineering. AUT staat voor Automotive, WTB staat voor Werktuigbouwkunde, MECH staat voor Mechatronica en ELEK staat voor Elektrotechniek. De meeste respondenten die de enquête hebben ingevuld studeren Mechatronica, met een aantal van 68. 22 van de respondenten studeren Elektrotechniek. 64 respondenten studeren Werktuigbouwkunde. 36 respondenten studeren Automotive.

Figuur 8: Opleiding

Vooropleiding

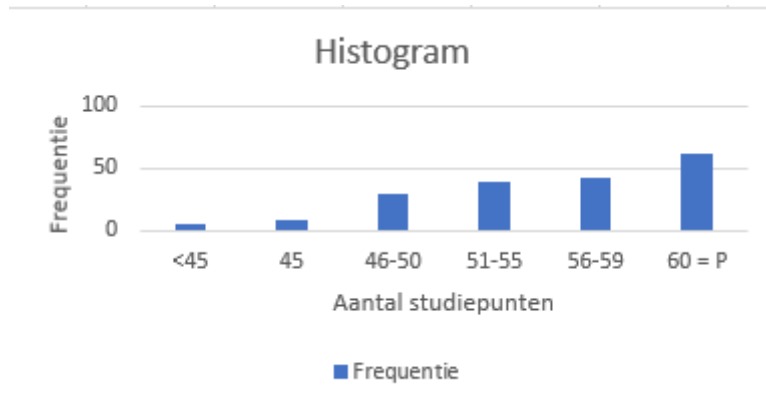
In figuur 10 wordt de vooropleiding van de respondenten weergegeven. Het merendeel heeft HAVO gedaan, gevolgd door MBO, VWO en als laatste Universiteit (niet afgemaakt).

Figuur 9: Vooropleiding

Studiepunten eerste jaar

In figuur 11 wordt weergegeven hoeveel studiepunten de respondenten in hun eerste studie jaar hebben behaald. 60 studiepunten betekent dat ze hun Propedeuse hebben behaald. Dat heeft het merendeel van de respondenten.

Figuur 10: Studiepunten

5.2 Univariate analyse

5.2.1 Factoren buiten opleiding

Leenstelsel

In figuur 12 wordt een draaitabel weergegeven van de stelling 'ik maak gebruik van het leenstelsel'. Op deze stelling kon alleen 'ja' of 'nee' worden geantwoord. 111 respondenten maken geen gebruik van het leenstelsel, 79 respondenten maken wel gebruik van het leenstelsel. De standaarddeviatie is 0,49 en met een bereik van 1 betekent dat dat er relatief veel spreiding is.

Leenstelsel	Aantal	Percentage
Ja	79	41,58%
Nee	111	58,42%
Eindtotaal	190	100,00%

Figuur 11: Leenstelsel

Gemiddel	1,584211
Standaard	0,03585
Mediaan	2
Modus	2
Standaard	0,49416
Steekproef	0,244194
Kurtosis	-1,90148
Scheefheid	-0,34445
Bereik	1
Minimum	1
Maximum	2
Som	301
Aantal	190

Tabel 1: Leenstelsel

Bijbaan

In figuur 13 wordt een draaitabel weergegeven van de stelling 'ik heb een bijbaan'. Op deze stelling kon alleen 'ja' of 'nee' worden geantwoord. Een meerderheid van de respondenten heeft een bijbaan, dit zijn

er 158. 32 respondenten hebben geen bijbaan. De standaarddeviatie is 0,38 en met een bereik van 1 betekent dat dat er relatief veel spreiding is.

Bijbaan	Aantal	Percentage
Ja	158	83,16%
Nee	32	16,84%
Eindtotaal	190	100,00%

Figuur 12: Bijbaan

Gemiddel	1,168421
Standaard	0,027222
Mediaan	1
Modus	1
Standaard	0,375229
Steekproef	0,140796
Kurtosis	1,202867
Scheefhei	1,786146
Bereik	1
Minimum	1
Maximum	2
Som	222
Aantal	190

Tabel 2: Bijbaan

Ik maak me zorgen over mijn studieschuld

In figuur 14 wordt een draaitabel weergegeven. 45 respondenten zijn het oneens met de stelling. 39 respondenten zijn het eens met deze stelling. Helemaal oneens zijn 53 respondenten tegenover 4 respondenten die het helemaal eens zijn met deze stelling. De standaarddeviatie is 0,88 en met een bereik van 3 betekent dat dat er relatief weinig spreiding is.

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	53	37,59%
Oneens	45	31,91%
Eens	39	27,66%
Helemaal mee eens	4	2,84%
Eindtotaal	141	100,00%

Figuur 13: Studieschuld

Gemiddel	1,957447
Standaard	0,07388
Mediaan	2
Modus	1
Standaard	0,877271
Steekproef	0,769605
Kurtosis	-1,04836
Scheefhei	0,340903
Bereik	3
Minimum	1
Maximum	4
Som	276
Aantal	141

Tabel 3:
Studieschuld

Ik heb een bijbaan vanwege mijn lening

In figuur 15 wordt een draaitabel weergegeven. 45 respondenten zijn het oneens met de stelling. 6 respondenten zijn het helemaal eens met deze stelling. 67 respondenten zijn het er helemaal mee oneens tegenover 6 respondenten die het er helemaal mee een zijn. De standaarddeviatie is 0,84 en met een bereik van 3 betekent dat dat er relatief weinig spreiding is.

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	67	50,38%
Oneens	45	33,83%
Eens	15	11,28%
Helemaal mee eens	6	4,51%
Eindtotaal	133	100,00%

Figuur 14: Bijbaan en lening

Gemiddel	1,699248
Standaard	0,073161
Mediaan	1
Modus	1
Standaard	0,843738
Steekproef	0,711893
Kurtosis	0,488753
Scheefheid	1,080791
Bereik	3
Minimum	1
Maximum	4
Som	226
Aantal	133

Tabel 4: Bijbaan en lening

Door mijn bijbaan heb ik minder tijd om aan school te werken

In figuur 16 wordt een draaitabel weergegeven. 79 respondenten zijn het eens met deze stelling. 40 respondenten zijn het oneens met deze stelling. 17 respondenten zijn het helemaal eens met deze stelling tegenover 25 respondenten die het er helemaal mee oneens. De standaarddeviatie is 0,88 en met een bereik van 3 betekent dat dat er relatief weinig spreiding is.

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	25	15,53%
Oneens	40	24,84%
Eens	79	49,07%
Helemaal mee eens	17	10,56%
Eindtotaal	161	100,00%

Figuur 15: Bijbaan en studie

Gemiddel	2,546584
Standaard	0,069353
Mediaan	3
Modus	3
Standaard	0,879988
Steekproef	0,774379
Kurtosis	-0,61374
Scheefheid	-0,36644
Bereik	3
Minimum	1
Maximum	4
Som	410
Aantal	161

Tabel 5: Bijbaan en studie

5.2.2 Persoonlijkheidskenmerken

Ik maak me snel zorgen

In figuur 17 wordt een draaitabel weergegeven. 89 respondenten zijn het hiermee oneens. 55 respondenten zijn het eens met deze stelling. 25 respondenten zijn het helemaal oneens met deze stelling tegenover 21 respondenten die het er helemaal mee eens zijn. De standaarddeviatie is 0,85 en met een bereik van 3 betekent dat dat er relatief weinig spreiding is.

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	25	13,16%
Oneens	89	46,84%
Eens	55	28,95%
Helemaal mee eens	21	11,05%
Eindtotaal	190	100,00%

Figuur 16: Zorgen

Gemiddel	2,378947
Standaard	0,061702
Mediaan	2
Modus	2
Standaard	0,850508
Steekproef	0,723364
Kurtosis	-0,48652
Scheefheid	0,280186
Bereik	3
Minimum	1
Maximum	4
Som	452
Aantal	190

Tabel 6: Zorgen

Ik ben emotioneel stabiel

In figuur 18 wordt een draaitabel weergegeven. 102 respondenten zijn het eens met de stelling. 23 respondenten zijn het oneens. 57 respondenten zijn het helemaal eens met deze stelling. 8 respondenten zijn het hiermee helemaal oneens. De standaarddeviatie is 0,76 en met een bereik van 3 betekent dat dat er relatief weinig spreiding is.

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	8	4,21%
Oneens	23	12,11%
Eens	102	53,68%
Helemaal mee eens	57	30,00%
Eindtotaal	190	100,00%

Figuur 17: Emotioneel stabiel

Gemiddel	3,094737
Standaard	0,05542
Mediaan	3
Modus	3
Standaard	0,763918
Steekproef	0,58357
Kurtosis	0,565923
Scheefheid	-0,73778
Bereik	3
Minimum	1
Maximum	4
Som	588
Aantal	190

Tabel 7:
Emotioneel stabiel

Ik stel hoge eisen voor mezelf

In figuur 19 wordt een draaitabel weergegeven. 1 respondent is het hier helemaal mee oneens. 96 respondenten zijn het eens met deze stelling. 49 respondenten zijn het oneens hiermee en 44 respondenten zijn het er helemaal mee eens. De standaarddeviatie is 0,72 en met een bereik van 3 betekent dat dat er relatief weinig spreiding is.

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	1	0,53%
Oneens	49	25,79%
Eens	96	50,53%
Helemaal mee eens	44	23,16%
Eindtotaal	190	100,00%

Figuur 18: Hoge eisen

Gemiddel	2,963158
Standaard	0,051904
Mediaan	3
Modus	3
Standaard	0,715446
Steekproef	0,511863
Kurtosis	-0,79951
Scheefheid	-0,03355
Bereik	3
Minimum	1
Maximum	4
Som	563
Aantal	190

Tabel 8: Hoge eisen

Ik ben perfectionistisch

In figuur 20 wordt een draaitabel weergegeven. 100 respondenten zijn het eens met deze stelling en 47 respondenten zijn het oneens met deze stelling. 3 respondenten zijn het helemaal oneens met deze stelling tegenover 40 respondenten die het er helemaal mee eens zijn. De standaarddeviatie is 0,72 en met een bereik van 3 betekent dat dat er relatief weinig spreiding is.

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	3	1,58%
Oneens	47	24,74%
Eens	100	52,63%
Helemaal mee eens	40	21,05%
Eindtotaal	190	100,00%

Figuur 19: Perfectionistisch

Gemiddel	2,931579
Standaard	0,05227
Mediaan	3
Modus	3
Standaard	0,720488
Steekproef	0,519103
Kurtosis	-0,42784
Scheefheid	-0,15442
Bereik	3
Minimum	1
Maximum	4
Som	557
Aantal	190

Tabel 9:
Perfectionistisch

5.2.3 Opleiding

Ik ben tevreden over de expertise van mijn docenten

In figuur 21 wordt een draaitabel weergegeven. 120 respondenten zijn het eens met deze stelling. 19 respondenten zijn het helemaal eens hiermee. 47 respondenten zijn het er helemaal mee oneens en 4 respondenten zijn het er helemaal mee oneens. De standaarddeviatie is 0,63 en met een bereik van 3 betekent dat dat er relatief weinig spreiding is.

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	4	2,11%
Oneens	47	24,74%
Eens	120	63,16%
Helemaal mee eens	19	10,00%
Eindtotaal	190	100,00%

Figuur 20: Expertise

Gemiddel	2,810526
Standaard	0,045755
Mediaan	3
Modus	3
Standaard	0,630692
Steekproef	0,397772
Kurtosis	0,453887
Scheefheid	-0,34049
Bereik	3
Minimum	1
Maximum	4
Som	534
Aantal	190

Tabel 10: Expertise

Ik ben tevreden over de begeleiding die ik bij vakken krijg

In figuur 22 wordt een draaitabel weergegeven. 133 respondenten zijn het hiermee eens. 1 respondent is het helemaal oneens met deze stelling. 9 respondenten zijn het er helemaal mee eens en 47 respondenten zijn het er mee oneens. De standaarddeviatie is 0,55 en met een bereik van 3 betekent dat dat er relatief weinig spreiding is.

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	1	0,53%
Oneens	47	24,74%
Eens	133	70,00%
Helemaal mee eens	9	4,74%
Eindtotaal	190	100,00%

Figuur 21: Begeleiding

Gemiddel	2,915344
Standaard	0,039928
Mediaan	3
Modus	3
Standaard	0,548913
Steekproef	0,301306
Kurtosis	1,487316
Scheefheid	-0,43879
Bereik	3
Minimum	1
Maximum	4
Som	551
Aantal	189

Tabel 11:
Begeleiding

Ik ben tevreden op de manier waarop ik feedback ontvang

In figuur 23 wordt een draaitabel weergegeven. 113 respondenten zijn het hiermee eens. 61 respondenten zijn het oneens met deze stelling. 6 respondenten zijn het helemaal oneens met deze stelling tegenover 10 respondenten die het er helemaal mee eens zijn. De standaarddeviatie is 0,63 en met een bereik van 3 betekent dat dat er relatief weinig spreiding is.

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	6	3,16%
Oneens	61	32,11%
Eens	113	59,47%
Helemaal mee eens	10	5,26%
Eindtotaal	190	100,00%

Figuur 22: Feedback

Gemiddel	2,668421
Standaard	0,045429
Mediaan	3
Modus	3
Standaard	0,626194
Steekproe	0,392119
Kurtosis	0,201035
Scheefhei	-0,39968
Bereik	3
Minimum	1
Maximum	4
Som	507
Aantal	190

Tabel 12: Feedback

Ik ben tijdig op de hoogte van deadlines

In figuur 24 wordt een draaitabel weergegeven. 114 respondenten zijn het een met deze stelling. 46 respondenten zijn het hiermee oneens. 13 respondenten zijn het helemaal oneens met deze stelling en 16 respondenten zijn het er helemaal mee eens. De standaarddeviatie is 0,72 en met een bereik van 3 betekent dat dat er relatief weinig spreiding is.

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	13	6,88%
Oneens	46	24,34%
Eens	114	60,32%
Helemaal mee eens	16	8,47%
Eindtotaal	189	100,00%

Figuur 23: Deadlines

Gemiddel	2,703704
Standaard	0,052358
Mediaan	3
Modus	3
Standaard	0,719809
Steekproe	0,518125
Kurtosis	0,365017
Scheefhei	-0,61262
Bereik	3
Minimum	1
Maximum	4
Som	511
Aantal	189

Tabel 13: Deadlines

Het is duidelijk wat er van mij wordt verwacht tijdens de les

In figuur 25 wordt een draaitabel weergegeven. 10 respondenten zijn het helemaal eens met deze stelling. 44 respondenten zijn het hiermee oneens. 132 respondenten zijn het eens met deze stelling. 10 respondenten zijn het helemaal eens met deze stelling. De standaarddeviatie is 0,57 en met een bereik van 3 betekent dat dat er relatief weinig spreiding is.

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	4	2,11%
Oneens	44	23,16%
Eens	132	69,47%
Helemaal mee eens	10	5,26%
Eindtotaal	190	100,00%

Figuur 24: Verwachtingen

Gemiddel	2,778947
Standaard	0,041119
Mediaan	3
Modus	3
Standaard	0,566787
Steekproef	0,321248
Kurtosis	1,122351
Scheefheid	-0,69554
Bereik	3
Minimum	1
Maximum	4
Som	528
Aantal	190

Tabel 14:
Verwachtingen

Ik weet waar ik alles kan vinden op de Portal of N@tschool

In figuur 26 wordt een draaitabel weergegeven. 114 respondenten zijn het eens met deze stelling. 13 respondenten zijn het helemaal oneens met deze stelling. 29 respondenten zijn het oneens met deze stelling. 34 respondenten zijn het er helemaal mee eens. De standaarddeviatie is 0,77 en met een bereik van 3 betekent dat dat er relatief weinig spreiding is.

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	13	6,84%
Oneens	29	15,26%
Eens	114	60,00%
Helemaal mee eens	34	17,89%
Eindtotaal	190	100,00%

Figuur 25: Portal

Gemiddel	2,889474
Standaard	0,056016
Mediaan	3
Modus	3
Standaard	0,77213
Steekproef	0,596185
Kurtosis	0,571665
Scheefheid	-0,71302
Bereik	3
Minimum	1
Maximum	4
Som	549
Aantal	190

Tabel 15: Portal

Mijn opleiding communiceert duidelijk over zaken zoals puntenlijsten, roosterwijzigingen etc.

In figuur 27 wordt een draaitabel weergegeven. 83 respondenten zijn het oneens en 37 respondenten zijn het helemaal oneens met deze stelling. 66 respondenten zijn het eens met deze stelling en 4 zijn het er helemaal mee eens. De standaarddeviatie is 0,77 en met een bereik van 3 betekent dat dat er relatief weinig spreiding is.

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	37	19,47%
Oneens	83	43,68%
Eens	66	34,74%
Helemaal mee eens	4	2,11%
Eindtotaal	190	100,00%

Figuur 26: Communicatie

Gemiddel	2,194737
Standaard	0,055796
Mediaan	2
Modus	2
Standaard	0,769095
Steekproef	0,591507
Kurtosis	-0,77318
Scheefheid	-0,06717
Bereik	3
Minimum	1
Maximum	4
Som	417
Aantal	190

Tabel 16:
Communicatie

5.2.4 Prestatiedruk

Ik voel de druk om goed te presteren op school

In figuur 17 wordt een draaitabel weergegeven. 110 respondenten zijn het hiermee eens. 7 respondenten zijn het hier helemaal mee oneens. 37 respondenten zijn het oneens met deze stelling. 36 respondenten zijn het helemaal eens met deze stelling. De standaarddeviatie is 0,73 en met een bereik van 3 betekent dat dat er relatief weinig spreiding is.

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	7	3,68%
Oneens	37	19,47%
Eens	110	57,89%
Helemaal mee eens	36	18,95%
Eindtotaal	190	100,00%

Figuur 27: Goed presteren

Gemiddel	2,921053
Standaard	0,052722
Mediaan	3
Modus	3
Standaard	0,726723
Steekproef	0,528126
Kurtosis	0,29546
Scheefheid	-0,46348
Bereik	3
Minimum	1
Maximum	4
Som	555
Aantal	190

Tabel 17: Goed presteren

Ik ervaar prestatiedruk op mijn opleiding

In figuur 18 wordt een draaitabel weergegeven. Hier zijn 97 respondenten het eens met de stelling en 65 respondenten het oneens met de stelling. 9 respondenten zijn het helemaal oneens met deze stelling en 19 zijn het er helemaal mee eens. De standaarddeviatie is 0,72 en met een bereik van 3 betekent dat dat er relatief weinig spreiding is.

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	9	4,74%
Oneens	65	34,21%
Eens	97	51,05%
Helemaal mee eens	19	10,00%
Eindtotaal	190	100,00%

Figuur 28: Prestatiedruk

Gemiddel	2,663158
Standaard	0,052358
Mediaan	3
Modus	3
Standaard	0,721705
Steekproef	0,520858
Kurtosis	-0,16197
Scheefheid	-0,16018
Bereik	3
Minimum	1
Maximum	4
Som	506
Aantal	190

Tabel 18:
Prestatiedruk

Open vraag: Opmerkingen/aanvullingen

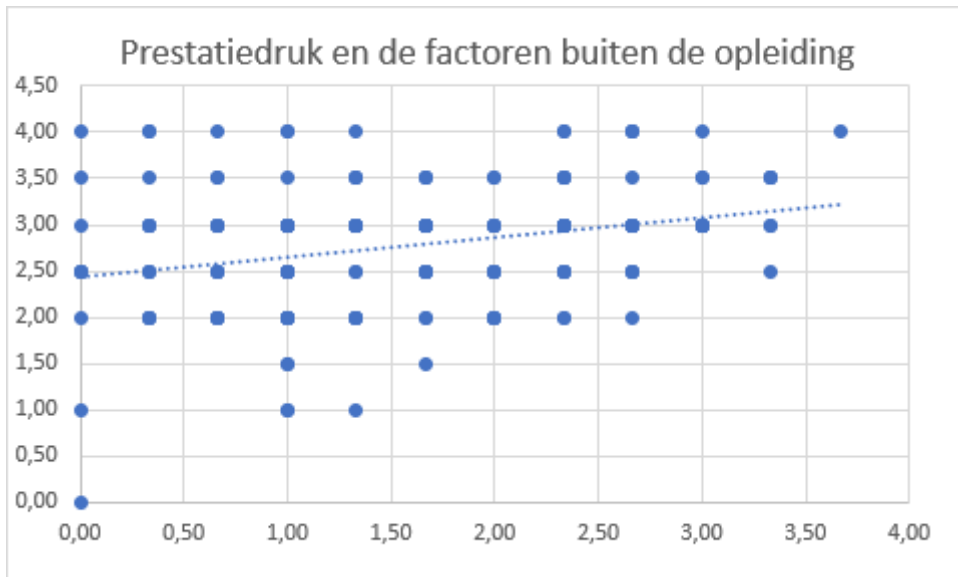
- Minder c++ tentamens
- Ik heb waarschijnlijk ADD, dus ben erg gevoelig voor emotie, daardoor is waarschijnlijk de werkdruk ook hoger
- De expertise van docenten is goed, maar het verschil van expertise van docenten die hetzelfde vak geven is soms te groot
- Het ligt ook deels aan mijzelf. Af en toe ontbreekt er motivatie.
- Ik raak wel een klein beetje onstabiel als ik duo open en gelijk die berg schuld voor mijn neus zie staan, en dan maak ik me wel een beetje zorgen. Maar verder maak ik me er eigenlijk geen zorgen over
- De docenten van dit kwartaal zijn prima. Die van vorig kwartaal waren dramatisch. Dit is terug te zien in mijn cijferlijst.
- De expertise onder docenten verschilt heel erg. Vorig kwartaal was ik niet tevreden, nu wel.
- Sommige docenten zijn minder dan anderen. Halfjaar propedeuse gedaan.
- Halfjaar propedeuse student. Ik ervaar geen prestatiedruk vanuit de opleiding, die druk komt meer door mezelf en de lat die ik voor mezelf opleg. Ik wil alle gewoon zo snel en goed mogelijk halen.
- Het beetje prestatiedruk dat ik heb komt van mijn ouders af omdat die graag zien dat ik goed presteer.
- Graag liever eerst zelf nadenken over wat er nou allemaal gebeurt hier voordat je studenten vraagt....
- De vragen over lessen verschilt per les, evenals de klasgrootte
- Indeling van klassen verschilt per vak
- Ik denk dat het niveau misschien wat te hoog ligt voor mij persoonlijk door mijn autisme. Ik hoop op meer begrip over autisme van docenten zodat ze die misschien iets meer kunnen begeleiden en ze niet raar opkijken als ik het rare eendje van de klas ben met domme vragen en een langzame verwerking.

5.3 Bivariate analyse

Samenhang prestatiedruk en factoren buiten de opleiding (bijbaan, leenstelsel)

Er is een zwak positieve samenhang tussen de factoren buiten de opleiding en prestatiedruk.

Correlatiecoëfficiënt (r) = 0,26 (Pearson). Naarmate de score op 'factoren buiten opleiding' stijgt, stijgt de kans op het ervaren van prestatiedruk ook. Dit is ook terug te zien in onderstaand spreidingsdiagram die is weergegeven in figuur 30.

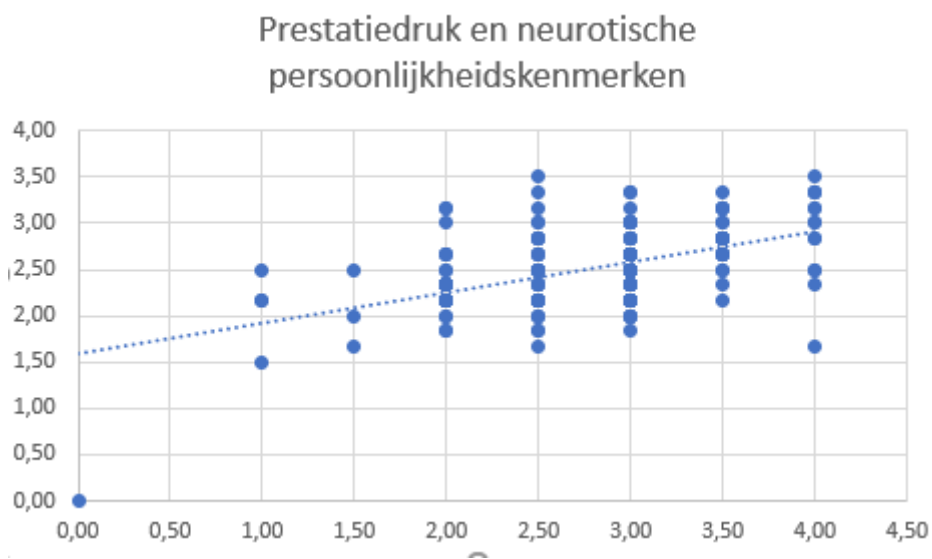

Figuur 29: Correlatie FBO

Samenhang prestatiedruk en persoonlijkheidskenmerken

Er is een zwak positieve samenhang tussen persoonlijkheidskenmerken en prestatiedruk.

Correlatiecoëfficiënt (r) = 0,44 (Pearson). Naarmate de score op 'neurotische persoonlijkheidskenmerken' stijgt, stijgt de kans op het ervaren van prestatiedruk ook. Dit is ook terug te zien in onderstaand spreidingsdiagram die is weergegeven in figuur 31.

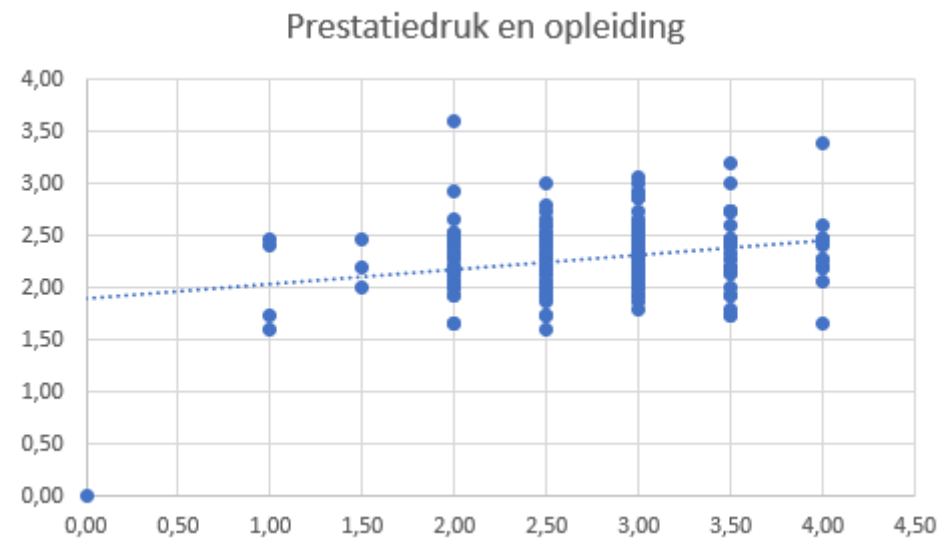

Figuur 30: Correlatie PERS

Samenhang prestatiedruk en de opleiding

Er is een zwak positieve samenhang tussen de opleiding en prestatiedruk.

Correlatiecoëfficiënt (r) = 0,14 (Pearson). Naarmate de score op 'opleiding' stijgt, stijgt de kans op het ervaren van prestatiedruk ook. Dit is ook terug te zien in onderstaand spreidingsdiagram die is weergegeven in figuur 32.

Figuur 31: Correlatie OPL

Samenhang prestatiedruk en Automotive

Op een schaal van 1 (=helemaal mee oneens) t/m 4 (=helemaal mee eens) scoort de opleiding Automotive een 2.9 op gemiddelde prestatiedruk.

Samenhang prestatiedruk en Werktuigbouwkunde

Op een schaal van 1 (=helemaal mee oneens) t/m 4 (=helemaal mee eens) scoort de opleiding Werktuigbouwkunde een 2.7 op gemiddelde prestatiedruk.

Samenhang prestatiedruk en Mechatronica

Op een schaal van 1 (=helemaal mee oneens) t/m 4 (=helemaal mee eens) scoort de opleiding Mechatronica een 2.8 op gemiddelde prestatiedruk.

Samenhang prestatiedruk en Elektrotechniek

Op een schaal van 1 (=helemaal mee oneens) t/m 4 (=helemaal mee eens) scoort de opleiding Elektrotechniek een 2.8 op gemiddelde prestatiedruk.

Samenhang prestatiedruk en geslacht

Op een schaal van 1 (=helemaal mee oneens) t/m 4 (=helemaal mee eens) scoren vrouwen een 3.3 op gemiddelde prestatiedruk.

Op een schaal van 1 (=helemaal mee oneens) t/m 4 (=helemaal mee eens) scoren mannen een 2.8 op gemiddelde prestatiedruk.

Samenhang prestatiedruk en leeftijd

Op een schaal van 1 (=helemaal mee oneens) t/m 4 (=helemaal mee eens) scoren studenten jonger als 18 een 2.7 op gemiddelde prestatiedruk. Studenten die 19 jaar zijn scoren een 2.8 op gemiddelde prestatiedruk. 20 jaar scoort een 2.7 op gemiddelde prestatiedruk. 21 jaar scoort een 2.9 op gemiddelde prestatiedruk. 22 scoort ook een 2.9 op gemiddelde prestatiedruk. 23 jaar scoort een 2.8 op gemiddelde prestatiedruk. En studenten ouder dan 24 jaar scoren een 3.5 op gemiddelde prestatiedruk.

Leeftijd	Gemiddelde prestatiedruk
Jonger als 18 jaar	2.7
19 jaar	2.8
20 jaar	2.7
21 jaar	2.9
22 jaar	2.9
23 jaar	2.8
24 jaar of ouder	3.5

Tabel 19: Leeftijd

Samenhang prestatiedruk en vooropleiding

Op een schaal van 1 (=helemaal mee oneens) t/m 4 (=helemaal mee eens) scoren studenten met de vooropleiding HAVO een 2.8 op gemiddelde prestatiedruk. Studenten met de vooropleiding VWO

scoren een 2.7 op gemiddelde prestatiedruk. Studenten die eerst UNI (niet afgemaakt) hebben gedaan scoren een 2.6 op gemiddelde prestatiedruk en studenten die eerst het MBO hebben gedaan scoren een 2.9 op gemiddelde prestatiedruk.

Vooropleiding	Gemiddelde prestatiedruk
HAVO	2.8
VWO	2.7
UNI	2.6
MBO	2.9

Tabel 20: Vooropleiding

Samenhang prestatiedruk en behaalde studiepunten

Op een schaal van 1 (=helemaal mee oneens) t/m 4 (=helemaal mee eens) scoren studenten die in het eerste jaar minder dan 45 studiepunten hebben gehaald een 3.2 op gemiddelde prestatiedruk. Studenten die 45 studiepunten hebben gehaald scoren een 3.5 op gemiddelde prestatiedruk. Studenten die tussen de 46 en 50 studiepunten hebben gehaald in het eerste jaar scoren een 2.7 op gemiddelde prestatiedruk. Studenten die tussen de 51 en 55 studiepunten hebben gehaald in het eerste jaar scoren een 2.9 op gemiddelde prestatiedruk. Studenten die tussen de 56 en 59 studiepunten hebben gehaald in het eerste jaar scoren een 2.8 op gemiddelde prestatiedruk. Studenten die in het eerste jaar 60 studiepunten (=Propedeuse) hebben gehaald scoren een 2.9 op gemiddelde prestatiedruk.

Studiepunten eerste jaar	Gemiddelde prestatiedruk
Minder dan 45 ECTS	3.2
45 ECTS	3.5
46-50 ECTS	2.7
51-55 ECTS	2.9
56-59 ECTS	2.8
60 ECTS Propedeuse	2.9

Tabel 21: Studiepunten

6. Conclusie

In dit hoofdstuk worden de hoofd- en deelvragen van dit onderzoek beantwoord, zoals in de inleiding staat beschreven. Om de gestelde hoofdvraag te kunnen beantwoorden, zullen eerst de verschillende deelvragen aan bod komen. Hierbij wordt gekeken of de deelvragen een verband hebben met de hoofdvraag en op welke manier dat dan is. Daarna zal de hoofdvraag van dit onderzoek worden beantwoord en de conclusie die daaruit voortvloeit. Tenslotte zal er worden gekeken of het conceptueel model moet worden herzien of niet en of de verbanden blijven bestaan. Zo nodig wordt er een nieuw conceptueel model geschetst aan het einde van dit hoofdstuk.

6.1 Deelvraag 1: Factoren buiten de opleiding

In hoeverre beïnvloeden factoren buiten de opleiding prestatiedruk op tweedejaars studenten van Fontys Hogeschool Engineering?

Hierboven staat de eerste deelvraag beschreven van dit onderzoek, waar antwoord op zal worden gegeven. Uit het onderzoek blijkt dat er tussen de afhankelijke variabele 'prestatiedruk' en de onafhankelijke variabele 'factoren buiten de opleiding' een samenhang is. Dit is omdat er een zwak positief verband tussen prestatiedruk en 'factoren buiten de opleiding' is, namelijk correlatiecoëfficiënt ($r = 0,26$ (Pearson)). Dit betekent dat wanneer er hoog wordt gescoord op 'factoren buiten de opleiding', er meer prestatiedruk wordt ervaren bij de student. Dit houdt in dat wanneer studenten zich bijvoorbeeld druk maken over hun studieschuld of minder tijd hebben voor hun studie door hun bijbaan, de prestatiedruk die zij ervaren wordt verhoogd. De variabele 'factoren buiten de opleiding' scoorde gemiddeld een 1,6 op een schaal van 1 (=positief) t/m 4 (=negatief). Dit is dus een redelijk positieve score.

Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat studenten die gebruik maken van het nieuwe leenstelsel een gemiddelde prestatiedruk ervaren van 2,9 op een schaal van 1(=positief) t/m 4(=negatief). Studenten die een bijbaan hebben ervaren een gemiddelde prestatiedruk van 2,8 op een schaal van 1(=positief) t/m 4(=negatief).

Zoals in het theoretisch kader van dit onderzoek staat beschreven voorspelde het CBS (2013) dat het nieuwe leenstelsel weinig verandering zou brengen in het gedrag bij studenten. Daarentegen blijkt uit de beschreven resultaten een zwak verband te zijn tussen het leenstelsel en de prestatiedruk die de studenten uit de doelgroep ervaren.

In het onderzoek van M.H.J. Wolbers (2008) staat beschreven dat de bijbaan van een student effect kan hebben op de studie die ze volgen. Dat komt overeen met de bevindingen uit dit onderzoek. Studenten die een bijbaan hebben ervaren een hogere prestatiedruk dan studenten die geen bijbaan hebben naast hun studie.

Uit de resultaten van deze deelvraag blijkt dat het nieuwe leenstelsel meer effect op de ervaren prestatiedruk bij studenten dan een bijbaan die zij hebben naast hun studie. Dit verschil is wel erg klein.

6.2 Deelvraag 2: Persoonlijkheidskenmerken

In hoeverre beïnvloedt de student zelf door middel van persoonlijkheidskenmerken prestatiedruk bij tweedejaars studenten van Fontys Hogeschool Engineering?

Hierboven staat de tweede deelvraag beschreven uit dit onderzoek waar antwoord op zal worden gegeven. Uit het onderzoek blijkt dat er tussen de afhankelijke variabele prestatiedruk en de onafhankelijke variabele 'persoonlijkheidskenmerken' een samenhang is. Dit is er een zwak positief verband tussen prestatiedruk en 'persoonlijkheidskenmerken' is, namelijk correlatiecoëfficiënt (r) = 0,44 (Pearson). Dit betekent dat wanneer er hoog wordt gescoord op 'persoonlijkheidskenmerken', er meer prestatiedruk wordt ervaren bij de student. Dit houdt in als studenten bijvoorbeeld perfectionistisch zijn of zich snel zorgen maken over iets, de prestatiedruk die zij ervaren dan wordt verhoogd. Zo geeft meer dan de helft van de respondenten bijvoorbeeld aan dat zij perfectionistisch zijn. De variabele 'persoonlijkheidskenmerken' scoorde gemiddeld een 2,5 op een schaal van 1 (=positief) t/m 4 (=negatief). Bij deze deelvraag zijn alleen persoonlijkheidskenmerken gevraagd die vanuit de theorie een link hebben met stress, namelijk neurotische persoonlijkheidskenmerken.

Zoals in het theoretisch kader staat beschreven heeft neuroticisme van The Big Five een link met stress die wordt ervaren, zeggen George (1992) en McCrae (1991). Dit komt overeen met de bevindingen uit dit onderzoek. Studenten die hoog scoren bij de neurotische persoonlijkheidskenmerken ervaren een hogere prestatiedruk dan studenten die hier lager op scoren. Echter gaat de theorie die hier wordt besproken over stress die wordt ervaren en niet direct over prestatiedruk die wordt ervaren bij studenten. Hier zal in de discussie van dit onderzoek dieper op worden ingegaan.

6.3 Deelvraag 3: De opleiding

In hoeverre beïnvloedt de opleiding prestatiedruk bij tweedejaars studenten van Fontys Hogeschool Engineering?

Hierboven staat de derde deelvraag beschreven uit dit onderzoek waar antwoord op zal worden gegeven. Uit het onderzoek blijkt dat er tussen de afhankelijke variabele prestatiedruk en de onafhankelijke variabele 'de opleiding' een samenhang is. Dit is omdat er een zwak positief verband tussen prestatiedruk en 'de opleiding' is, namelijk correlatiecoëfficiënt (r) = 0,14 (Pearson). Dit betekent dat wanneer er hoog wordt gescoord op 'de opleiding', er meer prestatiedruk wordt ervaren bij de student. Dit houdt in als studenten bijvoorbeeld niet tevreden zijn over docenten of hun lesrooster, de prestatiedruk die zij ervaren dan wordt verhoogd. Zo geeft het merendeel van de respondenten aan dat de opleiding niet goed communiceert met hen. De variabele 'de opleiding' scoorde gemiddeld een 2,3 op een schaal van 1 (=positief) t/m 4 (=negatief). Deze score gaat meer richting de negatieve kant, maar dit is niet extreem hoog.

In het onderzoek van Banarik, Daniel en Hurst (2012) blijkt dat de opleiding een onderdeel is van de stressoren die student hebben. De opleiding is 40% van de stressoren die zij ervaren. Dit komt overeen met de bevindingen uit dit onderzoek, echter is dit niet in percentages berekend. Wel is er een verband tussen de opleiding die studenten volgen en de prestatiedruk die er wordt ervaren, zoals in de literatuur

wordt beschreven. Weliswaar is dit verband erg zwak, zoals ook uit de resultaten van dit onderzoek is gebleken.

6.4 Hoofdvraag: Prestatiedruk

In welke mate heeft prestatiedruk invloed op tweedejaars studenten van Fontys Hogeschool Engineering?

Hierboven staat de hoofdvraag van dit onderzoek beschreven waar nu antwoord op zal worden gegeven en de conclusie volledig zal maken. De drie beschreven deelvragen hierboven geven samen uiteindelijk antwoord op de hoofdvraag. Er zou geconcludeerd kunnen worden aan de hand van dit onderzoeksrapport dat alle drie de onafhankelijke variabelen van invloed zijn op de prestatiedruk die studenten bij Fontys Hogeschool Engineering ervaren. De onafhankelijk variabele 'persoonlijkheidskenmerken' heeft de meeste invloed op de ervaren prestatiedruk bij studenten. Gevolgd door de onafhankelijke variabele 'factoren buiten de opleiding'. De minste invloed heeft de onafhankelijke variabele 'de opleiding' op de prestatiedruk.

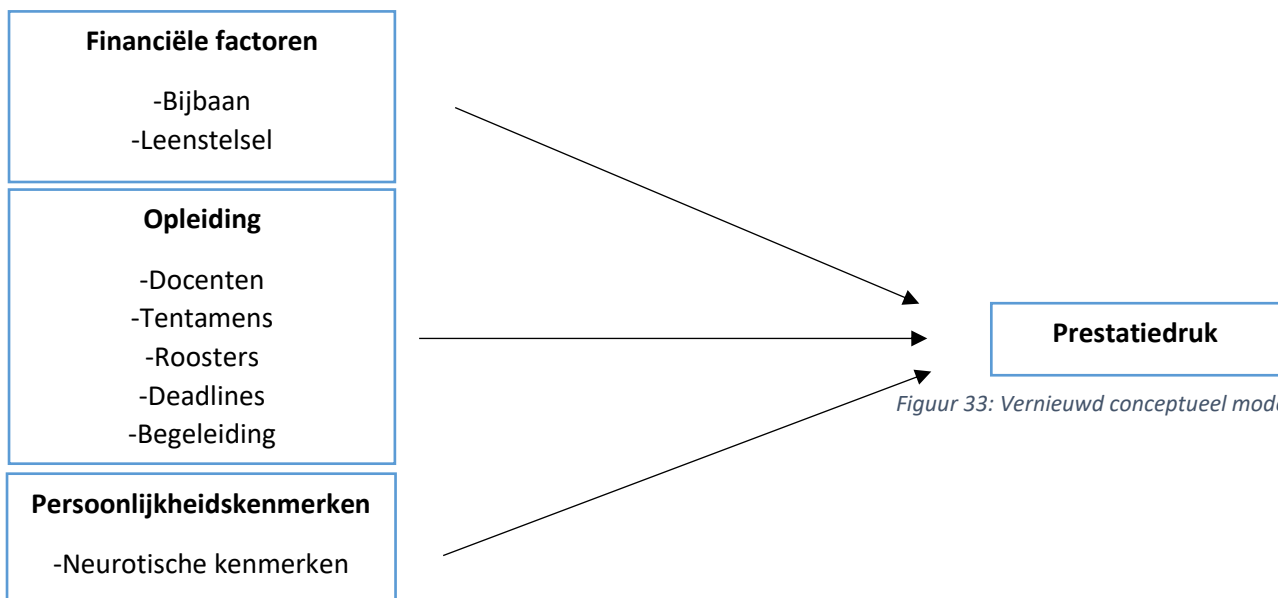
Op een schaal van 1 (=positief) t/m 4 (=negatief) is de gemiddelde score van prestatiedruk een 2,8. Omgerekend ($2,8/4=0,7$) betekent dit dat er op een schaal van 1 t/m 10 een 7 wordt gescoord op prestatiedruk. Omdat een schaal van 1 t/m 10 vaak gebruikt wordt en een duidelijke weergave is, is dit omgerekend bij de gemiddelde scores. In dit geval is een 10 negatief en een 1 positief op de schaal. De variabele 'persoonlijkheidskenmerken' scoorde gemiddeld een 2,5, een 6,3 op een schaal van 1 t/m 10. De variabele 'de opleiding' scoorde gemiddeld een 2,3, een 5,8 op een schaal van 1 t/m 10. En de variabele 'factoren buiten de opleiding' scoorde gemiddeld een 1,6, een 4 op een schaal van 1 t/m 10. De meeste winst valt dus te behalen bij de persoonlijkheidskenmerken van de student, gevolgd door de opleiding zelf. De factoren buiten de opleiding hebben al een vrij lage score, wat dus positief is.

Het doel van dit onderzoek was ten eerste om te kijken of er in bepaalde mate wel enige prestatiedruk werd ervaren bij de studenten van de betreffende doelgroep. Het antwoord hierop is dat er inderdaad prestatiedruk wordt ervaren onder de Nederlandstalig tweedejaars studenten van Fontys Hogeschool Engineering. Zoals eerdergenoemd wordt de prestatiedruk met een 2,8 gemiddeld, op een schaal van 1 (=positief) t/m 4 (=negatief), ervaren. Het tweede doel van dit onderzoek was om te kijken waar dan de knelpunten liggen van de prestatiedruk die zij ervaren. Hier is met de deelvragen antwoord op gegeven. De prestatiedruk wordt dus (deels) veroorzaakt door persoonlijkheidskenmerken van de student, de opleiding die ze volgen en factoren buiten de opleiding zoals leenstelsel en een bijbaan. Dit zijn de drie onderdelen die binnen dit onderzoek onder de noemer prestatiedruk vallen, om het af te bakenen. In de praktijk zijn dit uiteraard meer onderdelen die hierin mee kunnen spelen. Er kan dus geconcludeerd worden dat de twee belangrijkste doelen van dit onderzoek zijn behaald.

De resultaten uit dit onderzoek komen grotendeels overeen met wat er in de literatuur wordt beschreven met betrekking tot dit onderwerp. Dit is per deelvraag uitgelicht. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt namelijk dat elk onderzocht deelonderwerp effect heeft op de hoofdvraag die er is gesteld.

Er kan dus uiteindelijk geconcludeerd worden dat het conceptueel model overeenkomt met de bevindingen uit dit kwantitatieve onderzoek. Alle onafhankelijke variabelen uit dit onderzoek hebben, weliswaar in verschillende mate, een samenhang met de afhankelijke variabele prestatiedruk is uit de resultaten gebleken. Naar aanleiding van de conclusie van dit onderzoek zal er worden gekeken of het conceptueel model uit dit onderzoek moet worden herzien. Het conceptueel model is op basis van het vooronderzoek en literatuuronderzoek opgesteld in hoofdstuk 3.

Elk verband tussen de afhankelijke variabele, aldus de hoofdvraag, en drie de onafhankelijke variabelen, aldus de deelvragen, blijft bestaan. Echter is er een variabele 'factoren buiten de opleiding' die de lading van deze deelvraag niet helemaal dekt. Dit komt doordat deze deelvraag niet kijkt naar alle factoren die buiten de opleiding van de student liggen die eventueel prestatiedruk zouden kunnen veroorzaken. Deze deelvraag heeft enkel naar twee onderwerpen gekeken, namelijk of een student gebruik maakt van het nieuwe leenstelsel en of de student een bijbaan heeft. Dit zijn dus alleen de financiële factoren buiten de opleiding van de student, daarom zal de variabele hernoemd moeten worden in het conceptueel model van dit onderzoek. Hiervoor is gekozen omdat het op deze manier duidelijker is wat er bij de variabele, en dus ook deelvraag, is onderzocht. Verder blijven alle variabelen wel gewoon staan, zoals ze in eerste instantie opgesteld waren. Hiervoor is gekozen omdat er een positieve correlatie is bij alle onafhankelijke variabelen ten opzichte van de afhankelijke variabele van dit onderzoek. Hieronder in figuur 33 wordt het vernieuwde conceptueel model weergegeven met de hernoemde variabele 'financiële factoren' zoals zojuist besproken. 'Financiële factoren' vervangt dus de oude naam van dit variabele dat hiervoor 'factoren buiten de opleiding' was. Verder zal het conceptueel model niet herzien hoeven worden na deze aanpassing .

Figuur 33: Vernieuwd conceptueel model

7. Discussie

In dit hoofdstuk worden de beperkingen van dit onderzoek weergegeven en wat er voor een eventueel volgend onderzoek zou kunnen worden verbeterd. Ook wordt er besproken hoe de betrouwbaarheid en validiteit in dit onderzoek is gewaarborgd. Ten slotte komt de innovatieve waarde van dit onderzoek aan bod.

7.1 Enquête

Er is gekozen om via een enquête data te verzamelen voor dit onderzoek. Dit om de deelvragen en uiteindelijk de hoofdvraag van dit onderzoek goed te kunnen beantwoorden. De keuze om een kwantitatief onderzoek uit te voeren heeft echter ook een nadeel. Door middel van enquêtes zullen de achterliggende gedachtes en beweegredenen van de respondenten niet aan bod komen. Het is niet mogelijk om te weten waarom er bepaalde antwoorden wel of niet worden gekozen in de enquête. In principe zouden er diepte-interviews kunnen worden gehouden na het analyseren van de resultaten van de enquête. In dit onderzoek kon echter geen triangulatie plaatsvinden vanwege gebrek aan tijd. Daarentegen zijn er uit de resultaten ook geen opvallende antwoorden of bevindingen naar voren gekomen die zouden kunnen leiden tot een verdiepend interview. In een eventueel volgend onderzoek zou hier toch rekening mee kunnen worden gehouden door middel van een goede tijdsplanning en de enquête dus eerder uit te zetten. Dan zou door de diepte-interviews het onderzoek nog betrouwbaarder kunnen worden dan het nu is.

7.2 Verschillende opleidingen

Dit onderzoek is uitgevoerd bij Fontys Hogeschool Engineering. Onder Engineering vallen vier verschillende opleidingen; Mechatronica, Werktuigbouwkunde, Automotive en Elektrotechniek. Deze vier opleidingen zijn vanzelfsprekend van verschillende groottes. Daarbij heeft niet elke opleiding in verhouding evenveel respondenten die de enquête daadwerkelijk hebben ingevuld. Het gevolg hiervan is dat de ene opleiding meer naar voren zal komen dan de andere opleiding in dit onderzoek. Voor een eventueel volgend onderzoek zal er rekening moeten worden gehouden met de verschillende groottes van de opleidingen en het verschillende aantal respondenten van de opleidingen. Hierdoor zal het onderzoek uiteindelijk meer betrouwbaar en representatief worden, waardoor er betere uitspraken kunnen worden gedaan over de onderzoekspopulatie.

7.3 Theoretisch kader

Er is veel tijd gestoken in het zoeken van literatuur en het schrijven van het theoretisch kader van dit onderzoek. Prestatiedruk is een begrip wat pas de laatste jaren echt aan het opkomen is en bekendheid krijgt. Er is dus nog vrij weinig onderzoek gedaan naar prestatiedruk en hoe dit studenten specifiek beïnvloedt. Vanwege deze reden was het soms lastig om de juiste literatuur te vinden voor dit onderwerp. Omdat prestatiedruk een vorm van stress is, is er dus ook gezocht op literatuur over stress. Hierdoor wordt er dus soms over stress gesproken in het theoretisch kader ervan uitgaande dat dit ook toepasbaar is op prestatiedruk. Er kan dus geconcludeerd worden dat er nog weinig onderzocht is over prestatiedruk bij studenten en het dus daarom moeilijk was om alles in het theoretisch kader toe te spitsen op prestatiedruk bij studenten.

7.4 Vragenlijst

De enquête die in dit onderzoek is uitgezet bij de doelgroep bestaat uit zelf geformuleerde vragen. De vragen uit de enquête zijn grotendeels gebaseerd op de literatuur en op de opleidingen die worden onderzocht. Er is hier gekozen voor zelf geformuleerde vragen omdat er nog geen gevalideerde vragenlijst uit de literatuur bestaat die over prestatiedruk bij studenten gaat. Voor een vervolgonderzoek is het dus aan te raden om een gevalideerde vragenlijst te gebruiken om de validiteit van het onderzoek te vergroten. Wel is er in de vragenlijst van dit onderzoek de Likertschaal gebruikt om de validiteit te verhogen. Dit was een 4-punts Likertschaal. Er is bewust niet gekozen voor een 5-punts Likertschaal met de optie 'neutraal' omdat uit eerdere uitgevoerde onderzoeken blijkt dat deze optie veelvuldig wordt gekozen en het is moeilijk om iets te zeggen over deze gekozen optie in de resultaten, omdat dit niet positief of negatief is.

7.5 Respondenten

Er is berekend wanneer de steekproef representatief is om iets te kunnen zeggen over de doelgroep van dit onderzoek, namelijk Nederlandstalige tweedejaars studenten van Fontys Hogeschool Engineering. Met een betrouwbaarheidsniveau van 95% en een foutmarge van 5% moeten minimaal 175 studenten deelnemen aan de enquête. Uiteindelijk hebben 190 studenten deelgenomen aan het onderzoek. Dit zijn genoeg respondenten om uitspraak te kunnen doen over de onderzoekspopulatie. Er kan dus geconcludeerd worden dat de steekproef representatief is en de resultaten van dit onderzoek generaliseerbaar zijn.

7.6 Betrouwbaarheid

De enquête is uitgezet in 11 verschillende klassen bij Engineering. In elke klas was er een andere sfeer toen de enquête daar werd ingevuld. De ene keer was het een drukke klas en werd er veel onderling besproken tussen de studenten en de andere keer was het heel rustig in een klas en werd de enquête in stilte ingevuld door de studenten. Dit betekent dus dat elke klas andere omgevingsfactoren had tijdens het invullen van de enquête. In een drukke klas kan het zijn dat er zoveel ruis was dat de resultaten daarvan minder betrouwbaar kunnen zijn. Daarentegen is er wel geprobeerd steeds dezelfde setting te creëren. Er was namelijk altijd een docent bij om de rust te bewaren en altijd werd er de toegevoegde waarde verteld als ze de enquête zouden invullen. Ook was er een verschil in het soort klaslokaal, het was soms een praktijkruimte waar projecten gemaakt werden en soms een standaard klaslokaal. Door de verschillende groottes van de klassen, klaslokaal en sfeer was het bijna onmogelijk dat iedereen de enquête met dezelfde omgevingsfactoren zou kunnen invullen. Er zijn wel nog andere maatregelen genomen om de betrouwbaarheid te verhogen. Tijdens het invullen van de resultaten in de dataset is er heel nauwkeurig gewerkt en werd elk antwoord twee keer nagekeken zodat er geen fouten in de dataset terecht kwamen. Ook is er in de vraagstelling van de enquête voor gezorgd dat er geen lastige vragen inkwamen, zoals bijvoorbeeld een vraag met een dubbele ontkenning. Door deze maatregelen wordt de betrouwbaarheid van dit onderzoek verhoogd.

7.7 Innovatieve waarde

Prestatiedruk is tegenwoordig een actueel onderwerp. Binnen Fontys Hogeschool Engineering is er niet eerder onderzoek gedaan naar dit specifieke onderwerp. Voorafgaand aan dit onderzoek is er een praktijkdoel opgesteld, namelijk kijken hoe de prestatiedruk verminderd kan worden voor de tweedejaars studenten van Engineering. Hiervoor zijn drie factoren onderzocht, waaruit is gebleken dat er inderdaad prestatiedruk wordt ervaren onder de studenten. Aan alle drie de factoren zal meer aandacht moeten worden besteed om de prestatiedruk te verminderen, en dan met name de factor persoonlijkheidskenmerken. De innovatieve waarde hiervan betreft het feit dat Fontys Hogeschool Engineering aan de hand van de resultaten van dit onderzoek maatregelen kan nemen om de prestatiedruk bij studenten enigszins te verminderen.

Literatuurlijst

- 1V Jongerenpanel (2014, 5 juni). *Onderzoek stress*. Geraadpleegd van <https://eenvandaag.avrotros.nl/fileadmin/editorial/docs/rapportageonderzoekstress.pdf>
- Baranik, L.E. & Daniel, F. & Hurst, C.S. (2012, 1 oktober). *College students stressors: A review of the Qualitative research*. Geraadpleegd van <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/smi.2465>
- Blatter, E. (2019, 14 november). *Hebben docenten last van de studiedruk van studenten?* Fontys Hogescholen. Geraadpleegd van <https://bron.fontys.nl/na-het-college-vlug-naar-de-baas/>
- Busser, A. (2018, 18 juni). *Gemiddeld is niet goed genoeg” Onderzoek naar prestatiedruk binnen het Kandinsky College*. Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Geraadpleegd van https://hbo-kennisbank.nl/details/sharekit_han:oai:surfsharekit.nl:d42bc68d-ae5c-4d88-82f7-2cee41e06b67?q=prestatiedruk&has-link=yes&c=0
- Eelants, M. (z.d.). *DESTEP-analyse*. Geraadpleegd van <https://www.marketingmodellen.com/destep-analyse/>
- Florestein, E. van (z.d.). *Het sociaal leenstelsel en studiekeuzes*. Geraadpleegd van https://bijcollege.nl/user/pages/04_publicaties/sociaal-leenstelsel/Sociaal%20leenstelsel%20en%20studiekeuze.pdf
- Fontys Hogescholen (2019). *Over Fontys*. Geraadpleegd van <https://fontys.nl/Over-Fontys.htm>
- Fontys Hogescholen (2019). *Studentenwelzijn bij Fontys*. Geraadpleegd van file:///C:/Users/fleur/Downloads/Fontys%20studentenwelzijn_190204.pdf
- Fontys Hogescholen (2019, 19 november). *Wat doet het huidige leenstelsel met onze student?* Geraadpleegd van <https://www.fontys.nl/actueel/wat-doet-het-huidige-leenstelsel-met-onze-student/>
- Hoe stress werkt (z.d.). *Persoonlijkheid*. Geraadpleegd van <https://www.hoestresswerkt.nl/persoonlijkheid.html>
- Hogeschool Windesheim (2018, maart). *Studieklimaat, gezondheid en studiesucces 2017*. Geraadpleegd van https://svb.nl/wpcontent/uploads/2018/04/Factsheet_Onderzoek_Studieklimaat_april2018.pdf
- Kelly, I. (2012, 18 juni). *De relatie tussen Big Five persoonlijkheidstrekken en burn-out*. Universiteit van Amsterdam. Geraadpleegd van <http://www.scriptsionline.uba.uva.nl/document/518304>
- Knot, J. (z.d.). *7s-model McKinsey*. Geraadpleegd van <https://www.strategischmarketingplan.com/marketingmodellen/7s-model-mckinsey/>
- Lectoraat studiesucces (2017, 12 juni). *Stress en Bevlogenheid bij Studenten*. Geraadpleegd van <https://www.inholland.nl/media/17314/stress-en-bevlogenheid-onder-studenten-van-inholland-10.pdf>
- Nederlands woordenboek (z.d.). *Woord druk*. Geraadpleegd van <https://www.woorden.org/woord/druk>
- Nederlandse encyclopedie (z.d.). *Begrip prestatie*. Geraadpleegd van <https://www.encyclo.nl/begrip/prestatie>
- Nederlandse Omroep Stichting (2019, 10 juni). *Studieschuld, prestatiedruk en stress: 'Mensen hebben een grens'*. Geraadpleegd van <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2288417-studieschuld-prestatiedruk-en-stress-mensen-hebben-een-grens.html>
- Ranney, D. (2007, 18 april). *Choking Under Pressure: Environmental and Personality Variables*. Trinity University. Geraadpleegd van http://digitalcommons.trinity.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1004&context=psych_honors

RIVM (2019, mei). *Mentale gezondheid van jongeren: enkele cijfers en ervaringen*. Geraadpleegd van https://www.rivm.nl/sites/default/files/2019-05/011281_120429_RIVM%20Brochure%20Mentale%20Gezondheid_V7_TG.pdf

Sierhuis, D. (2018). *Stressfactoren onder studenten*. ASVA Onderzoeksbureau. Geraadpleegd van <https://asva.nl/asva/wp-content/uploads/sites/2/2019/04/Onderzoek-stressfactoren-onder-studenten.pdf>

Stevens, J. (z.d.). *Prestatiedruk: Wat is dat?* Geraadpleegd van <https://www.desteven.nl/leerdoelen/persoonlijke-leerdoelen/stress-omgaan-leerdoel/prestatiedruk>

VTV (2018). *De mentale druk op jongeren lijkt toe te nemen*. Geraadpleegd van <https://www.vtv2018.nl/druk-op-jongeren>

Wolbers, M.H.J. (2008). *Scholieren met een bijbaantje: de gevolgen voor hun schoolprestaties*. Radboud University. Geraadpleegd van <https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/73159/73159.pdf>

Bijlage 1: Begeleidende brief

Beste Engineering student,

Mijn naam is Fleur en ik ben een vierdejaars studente van de opleiding HRM. Voor mijn afstuderen doe ik onderzoek naar het onderwerp prestatiedruk. Prestatiedruk betekent de druk die je voelt om goed te presteren. Het doel van mijn onderzoek is inzichtelijk te krijgen waardoor deze druk wordt veroorzaakt en in welke mate deze voorkomt.

De enquête zal ongeveer 5 minuten van je tijd in beslag nemen. Het is geheel anoniem en met de resultaten wordt betrouwbaar omgegaan. Door deze enquête in te vullen kun je helpen met in kaart brengen waar jullie als studenten prestatiedruk ervaren, zodat er naar die oorzaken kan worden gekeken.

Heel erg bedank voor je medewerking!

Met vriendelijke groet,

Fleur Uittenhout (Bèta Ritme)

Bijlage 2: Enquête

Variable	Vraag	Antwoordcode
FBO1=factoren buiten opleiding	Ik maak gebruik van het leenstelsel	1=ja/2=nee
FBO2=factoren buiten opleiding	Ik maak me zorgen over mijn studieschuld	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens/N.V.T.=niet van toepassing
FBO3=factoren buiten opleiding	Ik heb een bijbaan	1=ja/2=nee
FBO4=factoren buiten opleiding	Ik heb een bijbaan vanwege mijn lening	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens/N.V.T.=niet van toepassing
FBO5=factoren buiten opleiding	Door mijn bijbaan heb ik minder tijd om aan school te werken	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens/N.V.T.=niet van toepassing
PREST1=prestatiedruk	Ik voel de druk om goed te presteren op school	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
PERS1=persoonlijkheid	Ik maak me snel zorgen	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
PERS2=persoonlijkheid	Ik stel op tijd vragen als ik hulp nodig heb	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
PERS3=persoonlijkheid	Ik ben emotioneel stabiel	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
PERS4=persoonlijkheid	Ik stel hoge eisen voor mezelf	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
PERS5=persoonlijkheid	Ik kan goed plannen	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
PERS6=persoonlijkheid	Ik ben perfectionistisch	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
OPL1=opleiding	Ik ben tevreden over mijn lesrooster	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
OPL2=opleiding	Ik ben tevreden over de grootte van mijn klas	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
OPL3=opleiding	Ik ben tevreden over de expertise van mijn docenten	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
OPL4=opleiding	Ik ben tevreden over de vakken die ik krijg	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
OPL5=opleiding	Ik ben tevreden over de begeleiding die ik bij vakken krijg	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
OPL6=opleiding	Ik ben tevreden over de begeleiding die vanuit de opleiding wordt aangeboden	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
OPL7=opleiding	Ik ben tevreden op de manier waarop ik feedback ontvang	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
OPL8=opleiding	Ik ben tijdig op de hoogte van deadlines	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
OPL9=opleiding	De organisatie van de tentamen week is goed geregeld	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
OPL10=opleiding	Deadlines zitten te dicht op elkaar	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
OPL11=opleiding	Het is duidelijk wat er van mij wordt verwacht tijdens de les	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
OPL12=opleiding	De lessen zetten mij aan tot actie	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
OPL13=opleiding	Ik weet waar ik alles kan vinden op de Portal of N@tschool	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
OPL14=opleiding	Ik voel me regelmatig geïnspireerd door mijn opleiding	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
OPL15=opleiding	Mijn opleiding communiceert duidelijk over zaken zoals puntenlijsten, roosterwijzigingen etc.	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
PREST2=prestatiedruk	Ik ervaar prestatiedruk op mijn opleiding	1=helemaal mee oneens/2=oneens/3=eens/4=helemaal mee eens
GESL=geslacht	Wat is je geslacht?	1=man/2=vrouw
LFT=leeftijd	Wat is je leeftijd?	In jaren
VOPL=vooropleiding	Wat is je vooropleiding?	1=havo/2=vwo/3=uni/4=vmbo
STU=studie	Welke opleiding die je nu?	1=Automotive/2=Werktuigbouwkunde/3=Mechatronica/4=Elektrotechniek
STP=studiepunten	Hoeveel studiepunten heb je in je eerste jaar gehaald?	1=Minder dan 45ECTS/2=45ECTS/3=46-50ECTS/4=51-55ECTS/5=56-59ECTS/6=60ECTS
PREST3=prestatiedruk	Ruimte voor aanvullingen en/of opmerkingen	Open vraag

Bijlage 3: Overige resultaten

Ik stel op tijd vragen als ik hulp nodig heb

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	10	5,26%
Oneens	74	38,95%
Eens	97	51,05%
Helemaal mee eens	9	4,74%
Eindtotaal	190	100,00%

Ik kan goed plannen

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	22	11,58%
Oneens	66	34,74%
Eens	87	45,79%
Helemaal mee eens	15	7,89%
Eindtotaal	190	100,00%

Ik ben tevreden over mijn lesrooster

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	23	12,11%
Oneens	49	25,79%
Eens	104	54,74%
Helemaal mee eens	14	7,37%
Eindtotaal	190	100,00%

Ik ben tevreden over de grootte van mijn klas

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	10	5,29%
Oneens	31	16,40%
Eens	104	55,03%
Helemaal mee eens	44	23,28%
Eindtotaal	189	100,00%

Ik ben tevreden over de vakken die ik krijg

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	2	1,06%
Oneens	31	16,40%
Eens	137	72,49%
Helemaal mee eens	19	10,05%
Eindtotaal	189	100,00%

Ik ben tevreden over de begeleiding die vanuit de opleiding wordt aangeboden

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	4	2,11%
Oneens	39	20,53%
Eens	136	71,58%
Helemaal mee eens	11	5,79%
Eindtotaal	190	100,00%

De organisatie van de tentamen week is goed geregeld

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	14	7,37%
Oneens	52	27,37%
Eens	103	54,21%
Helemaal mee eens	21	11,05%
Eindtotaal	190	100,00%

Deadlines zitten te dicht op elkaar

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	4	2,11%
Oneens	95	50,00%
Eens	69	36,32%
Helemaal mee eens	22	11,58%
Eindtotaal	190	100,00%

De lessen zetten mij aan tot actie

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	9	4,74%
Oneens	80	42,11%
Eens	93	48,95%
Helemaal mee eens	8	4,21%
Eindtotaal	190	100,00%

Ik voel me regelmatig geïnspireerd door mijn opleiding

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	7	3,68%
Oneens	48	25,26%
Eens	120	63,16%
Helemaal mee eens	15	7,89%
Eindtotaal	190	100,00%